

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvenredne nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 23.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.

TELEFON ŠTEV. 2852.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Vlada združene demokracije.

Nad vse lep in priprost je račun opozicije. Seljačko-demokratska koalicija šteje nad 80, demokratska zajednica tudi toliko in zemljoradniki 9 poslancev, kar da skupno okoli 170 poslancev ali trdno delovno večino. In ker ni nobenega dvoma, da bi bili v taki vladi radi tudi pašičevci, ki bi imeli v Davidovičevi vladi mnogo večji upliv kakor ga pa imajo v Vukičevićevi, bi štela koalicija združene demokracije okoli 190 poslancev, torej več ko dovolj, da bi bili vsi sklepi šestorice gladko izpolnjeni. Vlada združene demokracije je zato edino mogoča in parlamentarna vlada.

Ne bomo se spuščali v presojo očitnih hib tega računa, ker je za enkrat vendarle več ko dvomljivo, da bi hotela gg. Marinković in Spaho ministrovati po Radičevi milosti in volji, temveč vzemimo, da je opozicijska kalkulacija pravilna in da pridemo v resnici do takimi imenovane vlade združene demokracije.

Ali se bo mogla taka vlada tudi vzdržati? Teoretično: da! Toda praktično: Ne in stokrat ne!

Kajti če bi se hotela vlada Davidovič-Radič-Pribičević-Jovanović vzdržati, potem bi se morali docela izpremeniti vsi njeni voditelji.

Ni mogoče uvesti reda v državni upravi brez trde roke in brez energičnega predsednika vlade. In tak mož naj bi bil Ljuba Davidovič, ki si je pridobil s svojo neodločnostjo naslov jugoslovanskega kunktatorja?

In kdo naj pričakuje, da bo znal Stjepan Radić naenkrat lepo molčati, da ne bo spretno zasnovana intriga odpihnila vse vlade, kakor se je to g. Davidoviču že enkrat pripetilo?

In kako naj bo z demokracijo, če jo bo škrtil g. Pribičević v družbi z g. Žerjavom, Wilderjem in drugimi le predobro znanimi zaščitniki demokracije!

In kaj bo s seljačkim združenim programom g. Jovanovića, ko pa je znan merodajen upliv g. Veljkovića na g. Davidoviča?

Pa kaj bi hodili tako daleč, ko pa trkajo mnogo bolj aktualna in nevzdržljiva vprašanja na vrata. Kaj bo predvsem s dvanajstmilijonskim proračunom, ki ga je treba sprejeti, pa naj pride na krmilo ta ali ona vlada! Ali ga more sprejeti združena demokracija, ko pa je že vsak od voditeljev te demokracije z vsem ogorčenjem obsodil ta proračun!

Na vrata pa trkajo tudi nettunske konvencije in mislimo, da trkajo tako resno, da jih bo treba sprejeti, ali pa bo mizerija še večja. Po vrsti vsi voditelji nove demokracije pa so že obsodili te konvencije kot nezaslišano popustljivost do Italije, sedaj pa naj bi jih sprejeli?

In kako bo s partizanstvom, onim največjim zlom, ki razjeda vso našo državo! Ali bodo to zlo odpravili Radič, Pribičević, Žerjav, ki so znani, da naravnost slove po svojem strankarskem fanatizmu!

Vse te stvari bo morala rešiti nova vlada, če se bo hotela vzdržati. Rešiti pa jih bo mogla le za ceno obsodbe lastnega dela. Vse to, kar so prej govorili, bodo morali sedaj obsoditi in vse to, kar so prej hvalili, bodo morali sedaj obsoditi, ali pa zaidejo v brezizgledno situacijo.

In tako se bo moralo pokazati, da vsa tako hvalisana nova vlada združene demokracije ne bo nič drugega, ko nov eksperiment, ki pa ravno tako ne bo obrodil pravega sadu, kakor ga niso vsi prejšnji. Ali pa že nismo imeli dovolj eksperimentiranja, ali ni že čas, da pridemo do dela?

In zato pravimo, da ni dovolj, kaj kdo

Danes se sestane vodstvo dem. zajednice.

Beograd, 4. febr. Danes ob 10. dopoldne se sestane vodstvo Demokratske zajednice.

Po sestanku med dr. Marinkovićem in Vukičevićem in po raznih konferencah dr. Marinkovića in dr. Spaha je sklenjeno, da bo današnja seja vodstva Dem. zajednice sklejala o resoluciji demokratskega kluba.

Dr. Marinković namerava baje na današnjem sestanku po končani razpravi, staviti Davidoviču kompromisni predlog, da se skliče plenum Demokratske zajednice in se na njem razpravlja o resoluciji demokratskega kluba. Izgleda, da bo dr. Marinković predsedstvu DŽ predložil besedilo nove resolucije, za katero misli, da bi mogla biti sprejeta, ker bo taka, da se bo nagibala k političnim tendencam Ljube Davidovića. Z njo pa bi se hkrati ohranila kompaktnost demokratskega kluba in Demokratske zajednice.

Dr. Spaho in dr. Marinković sta mnenja, da je spor v Dem. zaj. bolj osebne narave. Z demisijo so storili demokratski ministri prvi korak zblizanja z Ljubom Davidovičem, ker je s tem dana možnost, da demokratski klub delegira ministre v vlado. To vprašanje naj se reši

z rekonstrukcijo vlade, ki naj se izvrši takoj po plenarni seji Demokratske zajednice, katera bi sprejela na novo predloženo resolucijo.

Kar se tiče vladne politike skupine Voje Marinkovića in muslimanskega kluba, sodijo, da se bo v resoluciji, ki jo predloži Voja Marinković danes na seji predsedstvu Demokratske zajednice, omenilo tudi to, da naj se na osnovi današnje kombinacije deluje na njeno razširjenje in na sestavo koncentracijske vlade. Težave pa bodo v tem, ker Marinković in Spaho sicer mislita na možnost da vstopi v vlado HSS vnaprej pa že izključeta eventualnost, da bi vstopili tudi samostojni demokratje. Kompromisni izhod, ki se bo danes zahteval na seji Demokratske zajednice, je torej jako težak.

Ker obstoji predsedstvo Demokratske zajednice največ iz ljudi, ki so pristaši Voje Marinkovića in dr. Spaha, izgleda, da bodo, če ne pride do sporazuma, oni sami dalje nastopali kot Demokratska zajednica. Ljubo Davidoviča pa bodo pustili, da nadaljuje svojo akcijo, kakor se mu ljubi in potem prevzame tudi vso odgovornost.

Prvo poglavje davčnega zakona sprejeto.

Beograd, 4. febr. Popoldanska seja narodne skupščine se je začela ob 4. Nadaljevala se je razprava o zakonskem načrtu o neposrednih davkih.

Prvi je govoril socialist Petujan, za njim pa Pavle Radić, ki je grajal, da se pri nas predlaga tako važna reforma brez vseh stat. podatkov. To da je umicum. Pavle Radić je dalje obširno kritiziral vse uvodne člene novega zakona. Povdarjal je, da so vsi ugovori, ki jih je podala k tem določbam kmečko-demokratska koalicija, popolnoma točni. Imeti moramo pred očmi, da ne smemo zagrešiti zločina, da bi ta določila sprejeli, ker bi izenačenje davkov s tem, odgodili do 1. januarja 1929. Izenačenje je mogoče takoj. Na koncu je Pavle Radić stavil predlog: Po dovrstitvi prvega poglavja zakonskega predloga o neposrednih davkih si jemljem prostost staviti predlog, da se prvo poglavje zakona vrne odboru, ki naj ta določila spremeni v smislu pripomb in očitkov, ki smo jih tu podali. Potem pa naj odbor to poglavje vnovič predloži narodni skupščini.

Poročevalec večine Gjuro Janković je izjavil, da Radičevnega predloga ne sprejema. Nato je predsednik skupščine dr. Perić dal predlog na glasovanje. Proti predlogu so glasovali radikalni, muslimanski klerikalci in okrog 20 demokratov, Marinkovičevih pristašev. Nekaj davidovičevcev je takoj, ko se je pričelo glasovanje, zapustilo dvorano in odšlo v svoj klub, kjer so ostali tako dolgo, dokler ni bilo glasovanje končano. Potem pa so se vrnili v dvorano. — Vladna večina je nato sprejela vso prvo glavo zakonskega načrta.

Skupščina je prešla za tem na drugo

obljubljaja, temveč čas je, da kdo dokaže, da nekaj zna. V preteklosti izvršena dejanja so edino pravo priporočilo za politiko, ne pa gradovi, ki jih vidi v svoji fantaziji.

To mora biti osnovno pravilo in zato je morda danes vlada nestranskih strokovnjakov edina rešitev.

Ali pa imamo take ljudi? In če jih imamo, ali bodo stranke tako preudarne in tako patriotične, da bi take ljudi podpirale?

poglavje davčnega zakona. Prvi je govoril Marinkovićev pristaš Pavle Čubrović. Povdarjal je, da je za pravilno odmero davka potrebna ustanovitev katastra, ki ga Srbija dozdaj še ne pozna. Imajo ga edino le Slovenija, Hrvatska in Vojvodina in deloma Bosna. Navzlic temu smatra za potrebno, da se ta zakon sprejme.

Na to je dolgo govoril poslanec Predavec in ni se bavil s posameznimi odredbami zakona.

Naslednji govornik je bil Pavle Radić, ki je ugotavljal, da so davčne stopnje, kakor jih določa zakonski načrt, previsoke. Apeliral je na narodno skupščino, naj v zadnjem trenutku še izvrši nekatere spremembe.

Ko je bila končana razprava o drugem poglavju, je bila seja zaključena. Naslednja seja je bila napovedana za danes dopoldne z dnevnim redom: razprava o proračunu. Razprava o davčnem zakonu se bo nadaljevala danes popoldne.

OSTAVKA DEMOKRASKIH MINISTROV SE VEDNO NI SPREJETA.

Beograd, 4. febr. Velja Vukičević je bil tudi sinoči na dvoru v avdienci. Pri odhodu z dvora je izjavil novinarjem, da ostavka demokratskih ministrov še vedno ni sprejeta.

MONOŠTRSKA AFERA PRIDE PRED SVET ZVEZE NARODOV.

Zeneva, 4. febr. Glede na korak, ki so ga napravili včeraj zastopniki držav Male antante zaradi monoštrske afele, je tajništvo Zveze narodov izdalo poročilo, v katerem pravi, da bo tri note držav Male antante dostavilo vladam držav, ki so zastopane v Svetu Zveze narodov in pa članom stalne komisije za vojaška, mornariška in zrakoplovna vprašanja. O koraku, ki so ga storile tri vlade Male antante, bo službeno obveščena tudi madjarska vlada. Glavni tajnik Zveze narodov Drummond bo postavil na dnevni red prihodnjega zasedanja Zveze narodov v marcu tudi afero tihotapstva strojnih pušk na Madjarsko.

Novo kombinacije.

Beograd, 4. febr. Možnost je, da ne pride do ostavke vlade, če se Marinković loči od Davidovića in se na ta način ustvari večina za današnja vlado, ki bi lahko delala v narodni skupščini. Navzlic temu so politični krogi včeraj zatrjevali, da mora tudi v tem slučaju vlada odstopiti, ker se morajo vršiti konzultiranja na dvoru in se mora pustiti dogodkom, da se normalno razvijajo. Ostavka vlade se pričakuje takoj, ko bo sprejet davčni zakon.

Demokratski minister dr. Mijović je včeraj, ko je odhajal iz kabineta zunanjega ministra in so ga novinarji vprašali, ali bo vlada odstopila, odgovoril: »Bo.« — »Kaj se sme pričakovati po tem?« — »Normalni razvoj krize.«

Vukičević je baje včeraj v razgovoru z nekimi ministri omenil dve možnosti za izhod iz današnje krize. Če pride danes do sporazuma med Davidovičem in Marinkovićem, se bo sestavila stara ali samo malo spremenjena vlada. V nasprotnem slučaju pa ni izključeno, da preide situacija v roke g. Davidovića. V tem slučaju bi se samo ponovilo nekaj podobnega, kar se je zgodilo že leta 1924, ko je bila dana Davidoviču možnost, da pokaže, kaj zna napraviti s svojo politično skupino in s svojimi političnimi idejami. Ako danes vodstvo Demokratske zajednice ne odloči, da ostaneta dr. Marinković in dr. Spaho pri Ljubu Davidoviču in na njegovi liniji, potem bi demokratska stranka s kmečko-demokratsko koalicijo in z Nemci skupaj imela 179 poslancev, torej zadostno večino za delo v skupščini. — Zanimivo je, da se je včerajšnji sestanek Koste Timotijevića s Pribičevićem spravljal v zvezo s temi aktualnimi vprašanji.

POLITIČNA ČAJANKA PRI MARINKOVIČU.

Beograd, 4. febr. Sinoči je bila v stanovanju dr. Voje Marinkovića prirejena čajanka, ki so se je udeležili demokratski ministri, nekateri radikalni ministri in dr. Korošec. V resnici je bila to bolj politična konferenca. — V političnih krogih trde, da bo vlada dala ostavko, čim bo izglasovan davčni zakon. Vladni krogi zatrjujejo, da je položaj navzlic temu stabilen. Danes se mora rešiti še važno vprašanje Demokratske zajednice. Iz vrst Davidovića naglašajo, da od tega ne bo nič odvisno, tudi če pride do sestanka Demokratske zajednice. Ljuba Davidovič je izjavil, da je zanj v prvi vrsti obvezen sklep demokratskega kongresa in demokratskega kluba, ne pa sklepi Demokratske zajednice, ki je samo nekako tehnično telo. Moglo bi torej priti tudi do razida Demokratske zajednice, razen če bi Voja Marinković s svojimi pristaši ostal v njej.

TRGOVINSKA POGODBA Z ESTLANDIJO PODPISANA.

Beograd, 4. febr. Včeraj je bila v zunanjem ministertvu podpisana trgovinska pogodba med našo državo in Estonijo. Pogodbo je za našo državo podpisal zunanji minister dr. Marinković, za Estonijo pa neki aktivni minister, ki je kot delegat dopotoval v Beograd.

VELIKI NEREDI V BRAZILIJU.

London, 4. febr. »Times« javlja iz Rio de Janeira, da je prišlo tam do neredov, ki se jih udeležujejo vojaki meščani in mornarica. Vojni minister je odšel na kraj neredov in izdal ukaz, da mora vojska streljati na upornike, ako bi bilo potrebno.

Oblastni predsednik dr. Natlačen o aktuelnih vprašanjih ljubljanske oblasti in Ljubljane.

Včeraj je predsednik ljubljanskega oblastnega odbora g. dr. Natlačen sprejel urednika »Narodnega dnevnika« in poročevalca zagrebškega »Jutarnjega lista« in dal na razpolago nekaj prav zanimivih pjasnil o raznih aktualnih vprašanjih ki se tičejo ljubljanske oblasti samouprave. Glede

davka na premog

je rekel dr. Natlačen: »Dohodki ljubljanske oblasti so preračunani pričljivo na 48 milijonov dinarjev. Od tega zneska odpade na davek na premog pol milijona dinarjev torej komaj en procent. Odpor proti temu davku zaradi njegove višine prav gotovo ni utemeljen ampak vsa gonja zoper ta davek ima le namen oblastno samoupravo v finančnem oziru oslabil. Za razburjenje taka malenkostna dajatev ne more dati povoda. Pri celi zadevi pa prihaja zelo v poštev tudi okolnost, da so ravno najmočnejše industrije v naši in tudi mariborski oblasti v rokah inozemskega kapitala. V rokah inozemcev se nahaja okoli 84 procentov delniškega kapitala Trboveljske premogokopne družbe, nad Kranjsko industrijsko družbo pa skoraj neomejeno gospodarjo Italijani. Ruše in Fala v mariborski oblasti pa imata svoje sedeže izven države, tako da se ta podjetja še lažje odtegujejo dajatvam za samoupravna telesa, čeprav uživajo vse dobrote, ki jih dajejo samoupravni zastopi.«

Glavni dohodek — trošarina.

»Naš glavni dohodek bo trošarina. Ko je bila podaljšana uredba o obdavčenju alkohola, se je dvignil velik krič proti določbi, naj se pobira od uvoženega vina za 100% višja doklada kakor pa na domače vino. Odpor proti višjemu obdavčenju tujih vin je bil posebno velik v Dalmaciji in v Banatu. Argumente, s katerimi so zastopniki Dalmacije in Banata zahtevali izenačenje trošarine, je finančni minister upošteval in je trošarino izenačil. Kljub temu pa bo kakor rečeno naš glavni dohodek trošarina.«

Regionalni protekcijonizem.

Zato tudi ni opravičen očitke, da bo zavladal pri nas nekak regionalni protekcijonizem. Vse davščine, ki smo jih vpeljali, zadevajo le prebivalstvo in gospodarske kroge v oblasti. Trošarina n. pr. je omejena edino le na ozemlje oblasti, kar pa gre vina, piva itd. iz oblasti ven, je trošarina prosto.

Tukaj sploh ni mogoče govoriti o kakih obremenitvi prebivalstva v drugih oblastih.«

Ljubljana in dežela.

»V najnovejšem času je SDS pokrenila tudi vprašnje izločitve Ljubljane iz oblasti, kar naj bi se doseglo z novim občinskim zakonom, ki za Beograd in Zagreb tako ločitev že predvideva. Kakšni razlogi so bili merodajni za izločitev Zagreba in Beograda iz oblasti, o tem razpravljati ni moja stvar, glede ločitve Ljubljane od dežele pa smatram, da bi bila ločitev krivična iz narodnega in gospodarskega stališča. Krivična bi bila ločitev že zato, ker Ljubljana ne živi sama od sebe, ampak večinoma od dežele, katere trgovsko in gospodarsko središče tvori Ljubljana. V Ljubljani vina in piva ne pijejo le meščani, ampak tudi kmetje, obrtniki in delavci, ki prihajajo iz dežele po opravkih v mesto, kjer prodajajo svoje pridelke in izdelke in kupujejo svoje potrebščine. Ako bi Ljubljana ne imela primerno premožne okolice, bi sploh ne mogla obstojati. Krivično bi bilo torej, če bi se vse, kar dežela prinese v Ljubljano, porabilo le za Ljubljano.

Z narodnega stališča pa bi pomenila izločitev Ljubljane iz oblasti novo parcelacijo Slovenije, ker bi dobili poleg dveh že obstoječih še tretjo samopravno edinico, kar bi pomenilo novo oslabitev slovenskega narodnega življa. V gospodarskem oziru pa bi pomenila izločitev Ljubljane začetek nepotrebnega boja med mestom in deželo, kar bi slovenskemu gospodarstvu le škodovalo.«

Oblast in ljubljanska občina.

Nazadnje je prišel pogovor še na ex-lex stanje ljubljanske občine. O tem je rekel dr. Natlačen:

»Po mojem mišljenju je gospodarstvo ljubljanske občine sedaj izven zakona in občina nima zakonite podlage za pobiranje davkov in tudi ne za izdatke. Za dobo do 31. januarja t. l. je oblastni odbor kot nadzorna oblast odobril računski provizorij na prošnjo bivšega vladnega komisarja dr. Mencingerja. Od 1. februarja naprej pa imam v ljubljanski občini ex-lex, kakor je to prav lepo razložil v »Narodnem dnevniku« dr. Ravnihar, s čegar izvajanjem se popolnoma strinjam.«

»Ali bo oblastni odbor kaj ukrenil, da se to stanje ukine?«

»Oblastni odbor, ki je po občinskem redu za ljubljansko občino nadzorna oblast, bo ukrenil vse potrebno, da se varuje zakon in da se mestna občina ljubljanska obvaruje pred eventualno škodo. Zelite še kaj?«

»Hvala lepa, zaenkrat je dovolj.«

Politične vesti.

»Včerajšnja seja Narodne skupščine se je pričela kmalu po deseti uri ter je bila zelo vzbudljiva in burna. Predsednik jo je moral celo večkrat prekiniti. Demokratski ministri so se seje udeležili, niso se pa več vsedli v ministrske klopi. Ko so bila prečitana razna poročila je skupščina brez debate in soglasno sprejela zakonski načrt o priznanju narodnih zaslug umorjenemu Preliću. — Nato je sam. dem. poslanec Budisavljevič predlagal nujno resolucijo, da mora vlada takoj ustaviti postopanje proti novinarju in orjunašu Jevdjeviću, ki je bil osojen zaradi demonstracij na protestnem shodu v Beogradu od policije na 30 dni zapore. Nadalje je zahteval posl. Budisavljevič, da se takoj preklicije izgon Ramišev Cernjavske tajnice SDS. — Za Budisavljevičem je govoril posl. Kosanović, ki je veherentno napadal vlado, da je prišlo med opozicijo in vladno veščino do tako burnega prekanja, da je moral predsednik prekiniti sejo. Ko je bila seja zopet otvorena so govorili še poslanci Petejan, Pavle Radič, Budisavljevič in Kramer. Vsem tem je odgovoril notranji minister in branil postopanje policije. Izjavil se je za odklonitev predlagane resolucije. Njegov predlog je bil tudi sprejet, ker so glasovali proti resoluciji radkali, klerikalci, Marinkovičevi demokrati in muslimani. Z opozicijo so glasovali le Davidovi-

čevci. Vendar pa trdi opozicija, da je bila resolucija sprejeta. Popoldne se je seja nadaljevala in o njenem poteku poročamo med telefonskimi vestmi.

»Poslovni odbor združene demokracije.« V četrtek se je vršil v Beogradu sestanek voditeljev opozicije, ali kakor pravi St. Radič, združene demokracije. Sestanka so se udeležili Davidović, Pribičević, Joco Jovanović in St. Radič. Na seji je izjavil Lj. Davidović, da uvideva, da zaenkrat še ni mogoče ustanoviti skupnega kluba in zato predlaga, da vse štiri stranke ustanove skupno eksekutivo. To eksekutivo naj bi tvorili predsedniki vseh treh strank. Za sedaj jo tvorijo St. Radič, Ljuba Davidović, Svetozar Pribičević in Jovan Jovanović. Kakor hitro pa bodo pristopili k tej skupini tudi muslimani, bo član eksekutive tudi dr. Spaho. Radič je trdno prepričan, da se bo to tudi zgodilo, ker mu je Davidović dejal, da je Spaho z veseljem vzel na znanje vest o nadaljnjem obstoju demokratske zajednice. Radič pa tudi upa, da vstopijo v novo skupino še pašičevci, ki bi potem enako dobili enega zastopnika v eksekutivi. Tako bi štela ta šest članov. Na jugoslovanski klub Radič ne računa. Teh šest skupin bi imelo sigurno večino v skupščini in tako bi njim pripadla tudi vlada. Da pa ne bi prišlo do konfliktov, bi eksekutiva določevala, kateri

UDELEŽENCI VARNOSTNE KONFERENCE v Pragi, ki je ravnokar pod predstvom dr. Beneša zaključila svoje zasedanje.

zakonski načrti pridejo pred skupščino in kako imajo glasovati poslanci. Vsa tako hvallisana nova demokracija bi torej obstojala v diktaturi strankarskih predsednikov.

»Popolna solidarnost Male antante. Rumunsko zunanje ministrstvo je objavilo uradno komunicé, v katerem opozarja, da ne odgovarjajo resnici vesti o diferencah v Mali antanti. Izročitev vseh treh not v Zenevi dokazuje, da vlada med državami Male antante popolno soglasje. Nadalje ugotavlja komunicé, da so pokazala pogajanja, ki so se vodila med Prago, Beogradom in Bukarešto popolno solidarnost vseh treh vlad. Izročitev not se je zakasnila samo zato, ker je bilo treba najprej zbrati dokazni material. Končno opozarja uradno rumunsko poročilo na to, da je Titulescu v Rimu, dr. Beneš pa v Pragi takoj demantiral vse vesti o nesoglasjih, ki da so se pojavila med državami Male antante.

»Jugoslovansko-francoski mornariški sporazum.« »Giornale d' Italia« zagotavlja, da je na merozdajnem mestu izvedel o osnovnih načelih mornariškega sporazuma, ki da je bil sklenjen med Francijo in Jugoslavijo. Po tem sporazumu se je baje Francija obvezala, da odpošlje v Jugoslavijo mornariško komisijo in znatno poveča število jugoslovanskih mornariških oficirjev, ki se vežbajo v Franciji. Nadalje bo Francija organizirala jugoslovansko bojno mornarico, ki bo obstojala predvsem iz podmornic in lahkih ladij. Bivše avstrijske bojne ladje, ki se nahajajo v Boki Kotorski pa bo tako popravila, da bodo zopet uporabne. Poleg tega se je Francija obvezala, da bo organizirala zračno brodevoje jugoslovanske mornarice. V službu vojne bi prevzeli poveljstvo nad jugoslovansko mornarico francoski oficirji. Jugoslavija pa se je obvezala, da nabavlja ves svoj vojni pomorski material v Franciji in da utrdi svoja jadranska pristanišča. — Mnenja smo, da nima vest italijanskega lista nobenega drugega namena, kakor da znova povzroči agitacijo proti Jugoslaviji in tako lažje izšli ratifikacijo netunjskih pogodb. Sicer pa bi bili čisto zadovoljni, če bi smeli upati, da bi se Francija res tako zavzela za jugoslovansko mornarico.

»Zna razsodba razsodišča v Lausanni. Madjarski grof Hadih, čegar posestvo je prišlo pod čehoslovansko agrarno reformo in nad čegar posestvom je bila vsled tega uvedena prisilna uprava, se je proti temu pritožil na mednarodno razsodišče v Lausanni. To je sedaj izdalo svojo razsodbo in popolnoma zavrnilo pritožbo madjarskega grofa. Čehoslovansko stališče je zmagovalo na celi črti in to je največje važnosti tudi za našo državo. Po lausanski razsodbi je jasno, da tudi proti nam nimajo madjarski in drugi grofi nobenih pravic zaradi naše agrarne reforme. Zmagovalo je edino pravilo, da mora biti zemlja last kmeta in proces, ki so ga madjarski grofje naperili

proti agrarni reformi, to je proti svetovni zgodovini je za nje izgubljen na vsej črti.

»Madjarska justica. Te dni je bila izrečena razsodba v procesu proti madjarskemu novinarju baronu Hatvanyju. Hatvany je bil obsojen na sedem let temnice, 15.000 pengő globe, 10 let izgube državljanjskih pravic, na plačilo sodnih stroškov in na pol milijona (skoraj pet milijonov dinarjev). Strahovita obsodba je izvala v vseh krogih silno ogorčenje, ki je tem bolj utemeljeno, ker se je Hatvany vrnil na Madjarsko po obljubi, da ne bo preganjan. Še lepše pa je to, da se po svetu madarska vlada silno baha s svojo amnestijo političnih zločincev, kako pa to amnestijo izvaja, dokazuje dovolj zgornjo nezasiššana obsodba Hatvanyja. Na Madjarskem je pač vse falzificirano, od bankovcev pa do amnestije. Eljen!

»Modu visendi v red Čehoslovaška in Vatikanom ima šest členov. V prvem se določa, da ne bo nobena čehoslovaška škofija presejala državnih mej. V dveh mesecih bo sestavljena posebna komisija, ki bo določila nove meje čehoslovaških škofij. Drugi člen določa, da bo cerkvena posestva do razmejitve škofij upravljala posebna komisija, kateri bodo pripadali tudi zastopniki prizadetih škofij. Po tretjem členu ne sme imeti noben red na Čehoslovaškem svojega neposrednega predstojnika tujini. Vsi redi bodo postali samostojni in podrejeni naravnost generalnemu predstojniku reda v Rimu. V četrtem členu se obvezuje Vatikan, da bo javil vsakega kandidata za škofovsko stolico čehoslovaški vladi, če ima ona ugovore proti njegovemu imenovanju. Peti člen pravi, da morajo imenovani škofje prisesti zvestobo čehoslovaški vladi še pred nastopom svoje službe. V šestem členu pa se obvezuje čehoslovaška vlada, da bo vse veljavne zakonske določbe prilagodila določbam, kakor jih vsebuje modus vivendi!

»Pred parlamentarno krizo v Avstriji? V sled zadnjih dogodkov v avstrijskem parlamentu, zlasti pa vsled zadnjih škandalnih dogodkov, se vedno bolj pojavljajo vesti o razpustu avstrijskega parlamenta. Nasprotja so postala že tako močna, da je nadaljne parlamentarno delo postalo skoraj nemogoče. V sled tega je povabil dr. Seipel k sebi zastopnike soc. dem. stranke, Soc. demokrati so se zlasti pritoževali nad postopanjem podkancelarja Hartleba, vojnega ministra Vangoina in policijskega predsednika Schobera. Izjavili so, da ni niti misliti na parlamentarno delovanje, dokler bo cvirana svoboda strokovnih organizacij. Konferenca je potekla čisto brez rezultata. Kancelar dr. Seipel je izjavil, da bo sestavil delovni program, ki ga bo predložil šefom parlamentarnih klubov v odobritev. — Če bi se tudi ta Seipelov poizkus ponesrečil, potem je pač računati na razpust avstrijskega parlamenta.

Ivan Hribar:

MOJI SPOMINI.

Od 1853. do 1910. leta.

Od leve na desno: Bohumil Staněk, Ivan Hribar in (zadnji) Josef Mikš. (K včerajšnjem podlistku.)

Leta 1871. po velikih počitnicah pripeljal se je v Prago jurist Andrej Volkar. Prišel je tjakaj, kakor mi je pravil, samo zato, ker je vedel, da sem jaz gori. Denarja ni imel; le toliko je spravil vkup, da si je plačal vožnjo. Došel je k meni ter mi povedal v kakšnem položaju je, rekoč: »Svoj kofor ponesem v tvoje stanovanje, sedem nanj in se tudi s silo ne dam ven vreči.« Potolazil sem ga, pridržal ga pri sebi v stanovanju in skrbel mu prvi teden tudi za hrano, on pa se je vpisal na vseučilišče. Prosil je po vpisu rektorja, naj bi mu, če je mogoče, preskrbel kake korepeticije, in sreča mu je bila mila. Ze po štirinajstih dneh je v neki ruski rodbini dobil poučevanje dveh odraslih mladeničev ter za to po 60 gld. na mesec. Sedaj je bil tudi

Volkar na konju. Ostala sva skupaj v stanovanju, katero je poslej plačeval sam. Za mojo prijaznost, ki ni bila bogve kako velika, ker sem storil zanj le to, kar sem kot rojak in bivši součenec obvezan bil storiti, mi je ostal vedno hvaležen. Sedaj je nekje na Češkem namestništveni svetnik.*

Vštetelega leta je prišlo na vseučilišče tudi nekaj hrvatskih dijakov; med njimi Matko Mandić in Vekoslav Spinčić. Shajali smo se z njimi v kavarni »Angerer« na Poříči. Kasneje smo ustanovili poseben hrvatsko-slovenski klub, ki je svoje seje imel pri kozarcu piva v Ramiševi gostilnici na Karlovem námesti. Iz tega kluba se je naposled rodilo društvo »Balkan«, in so bili v njem udeleženi dijaki vseh štirih jugoslovanskih plemen. — Mnogo navdušenja za narodno delo je vladalo takrat med nami. Zlasti sta bila navdušena imenovana dva hrvatska dijaka ter sta delala načrte, kako proučiti Istro. Nam, ki nismo od blizu poznali razmer, se je to zdelo nemogoče; vendar nismo ne Spinčiću, ne Mandiću jemali poguma, temveč smo ju bodrili na delo. Kasnejši dogodki so pokazali, kako pravilno sta sodila, kajti v Istro je bilo treba vreči le plamenico narodnega navdušenja in razmere so se tam temeljito izpremenile. Največ sta k temu pripomogla ravno imenovana dva, katerih prvi je prevzel v Trstu uredništvo »Sloge« — sedanje »Naše Sloge« — drugi pa je postal profesor na učiteljski v Gorici ter potem okrajni šolski nadzornik v Istri. Največ na-

* To je bilo leta 1912. Dandanes živi dr. Andrej Volkar kot v pokojen namestništveni svetnik v Žižkovu in je predsednik »Jugoslovanskega dijaškega podporenga društva« v Pragi.

vdrušenja za narodno delo sta pač ta dva mladeniča iz Prage ponesla s seboj v domovino — morebiti ravno z naših sestankov.

Ker sem pri knjigah mnogo noči prečul ter vsako noč bral in si spanje kratil z uživanjem črne kave, delovalo je to na moj organizem uničujoče. Proti koncu leta 1872. začel sem mahoma hirati in na novega leta dan 1873. legel sem — po prečuti noči v hrvatsko-slovenskem klubu — v posteljo. Ker dalje časa nisem mogel vstati, opravičil sem se v uradu; kakor hitro pa mi je nekoliko odleglo, vstal sem ter se podal tjakaj. Tam so se me vsi ustrašili, kajti, ni me že bilo več kot kost in koža. Bančna zdravnik dr. Dub in dr. Tomsa, katerima so naročili, naj me preiščeta, naredila sta diagnozo, da imam v visoki stopinji jetiko ter sta — kakor sem kosneje izvedel — ravnateljstvo zagotovila, da treh mesecev ne preživim. V sled tega mi je ravnateljstvo dalo dopust na nedoloččen čas in sicer — ne tako, kakor v drugih slučajih obolelim uradnikom s polovico plače — temveč s celo plačo. Odpeljal sem se takoj v Ljubljano ter sem tu konsultoval dr. Valento. Le-ta je sicer zmajeval z glavo, pripomnil pa je, da si življenje vseeno lahko rešim, če imam toliko energije, da izpijem vsak dan tri velike žlice ribjega olja. Obljubil sem mu to; a ko sem prvo žlico prinesel k ustnam, čutil sem še-le, zakaj je dr. Valenta govoril o energiji, kajti olje, ki ga takrat še niso čistili znali, je grozno dišalo ter imelo naravnost gnusen okus. Vendar je volja do življenja premagala in izpil sem v resnici vsak dan, dasi sem se k temu moral grozno siliti, po tri žlice ribjega olja.

(Dalje prihoda.)

Društvo za nabiranje narodnega univerzitetnega zaklada.

Splošno je že znano, v kakih težkih težkočah se nahaja naša mlada alma mater. Nima lasne strehe, prostora, ki so ji na razpolago. Postajajo precizki vsled njenega naravnega razvoja, krediti pa se bolj in bolj manjšajo. To je dalo univerzitetnim krogom povod, da stopijo neposredno pred slovenski narod z apelom, z idejo, da naj narod opokaže tudi z žrtvami, koliko mu je na neokrunjeni univerzi v Ljubljani.

Namen društva, čigar ustanovni občini zbor se bo vršil v bližni bodočnosti, je širiti zanimanje za slovensko univerzo med širokimi plastmi naroda ter tolmáčiti njen pomen in njeno delo. Društvo naj nabira ustanovno glavnicu za »Narodni univerzitetni zaklad«, ki naj služi za izpopolnjevanje naše univerze. Tozadevno bi šlo torej za ustanovo. Društvo naj bi pa v izjemnih slučajih ljubljansko univerzo z razpoložljivimi sredstvi tudi neposredno dejansko podpiralo. V tem smislu bi bil namen društva izpopolnjevanje slovenske univerze, t. j. podpirati jo pri prirejanju prostorov zaunjo in izpopolnjevanje univerzitetne knjižnice. Izpopolnjevali, oziroma ustanavljali se naj bi potrebni znanstveni inštituti in seminarji ter že obstoječe zbirke. Pogojno se naj bi udeleževalo društvo tudi pri ustanavljanju novih stolic. Sploh bi pa naj bil namen društva podpirati univerzo gromotno in ideelno v vsakaterih drugih težkočah, kadar bi apelirala naša slovenska univerza na primerno pomoč iz kakršnega koli vzroka.

V zmislu odobrenih pravil se naj zgradi društvo na kar najširši podlagi. Omogočeno naj bi bilo postati družvenik širokim plastem naroda (občine) kakor posameznikom. V ta namen so določeni tudi prispevki z najrazličnejšim stopnjevanjem: od letnih 20 Din (podporniki), do enkratnih (vsaj) 50.000 Din, ki bi jih plačevali v društvene svrhe pokrovitelji.

Že po univerzitetnem zakonu je mogoče podpirati univerzo pri njenem delu materialno na razne načine, kakor z darili, volilnit. Toda izkušnja uči, da naša javnost tozadevno očividno ni zadostno podučena, ali pa da odklanja molče tako udeleževanje, ker si morda misli, da ne bi imela zadostne garancije, da se bi njena sredstva faktično uporabljala le v take namene, ki si jih sama želi. Posebej na to okolnost so polagali zato predlagatelji pravil izredno važnost. Omogočeno mora biti predvsem, da je narod sam zastopan čim popolneje po svojih legitimnih zastopnikih v društvu. Ako žrtvuje narod, naj tudi ve, kako se njegov prispevek uporablja in pri tem ga naj zastopajo zastopniki, ki jim je sam zaupal z njih delegacijo v razna zastopstva.

Ni dvoma, da ima slovenski narod moralne dolžnosti napram društvu s tako vzvišenim ciljem, kakor je smučača se inštitucija. Toda

z univerzo ne veže slovenskega naroda le dolžnost marveč tudi ljubav. Zato smejo biti ustanovitelji prepričani, da tudi slovenski narod ne bo zaostajati hotel za svojim srbskim bratom, če pride univerza v stiske in težave iz kakršnega koli vzroka. Znano je, koliko so žrtvovali ravno Srbi za svojo najvišjo kulturno inštitucijo, za univerzo. Da omenimo ob tej priliki le ogromni dar, ki ga je poklonila beograjski univerzi bivša kraljica Natalija. V vzhodnem delu Srbije se nahaja ogromna domena v vrednosti 300 (treststo) milijonov dinarjev; nekdanja kraljičina last, sedaj posestvo univerze. In v tem zmislu ni ravnala le kraljica. Tudi navadni imoviti beograjski meštani poklanjajo univerzi ne prereditko milijonska darila, cele hiše in volila.

Daril, volil itd. pa ni postala deležna le beograjska univerza. Splošno je znano, koliko žrtvujejo iz privatnih sredstev za svoje univerze praktični Amerikanci. Koliko so žrtvovala razna mesta v Nemčiji za svoja najvišja učilišča (Frankfurt). Z eno besedo: širom sveta nahajamo povsod nešteto izgledov, kako podpirajo drugi narodi univerze v njih razvoju. Zato sigurno ne bo zaostal za njimi tudi slovenski narod ne, kolikor mu bodo dopuščale pri tem tekmovanju njegove skromne sile.

Nihče naj ne misli, brez mene pojde stvar tudi svojo pot, oziroma, če je stvar ravno od mene odvisna, je žalibog pač rešiti ne morem. V monje se izliva sicer velike reke, da mu dovajajo njegovo vodo, toda nekjer bi ne bilo velikih rek, ako ne bi imele malih svojih izvirov. Zato se naj ne odteguje nihče vzvišenim ciljem napovedanega društva, ne mali ne veliki, ne evropski ne ameriški Slovenci. Vsak bodi ob tej priliki na svojem mestu, ko gre za slovenski najvišji kulturni ideal.

Ako bi imela slovenska univerza toliko poklonitve in volil, kakor jih ima na pr. njena beograjska sestra, bi se pač, to se sme smelo trditi, malo brigali naši profesorji za državne protačune. Zlasti s sedanjim beograjskim bogastvom seveda slovenskih razmer ne smemo kar v en dan primerjati. Toda v skromnejših merah zmore tudi slovenski narod še to in ono, ko gre za oni ideal, za katerega se so pehali že v davni preteklosti najboljši izmed sinov slovenskega naroda.

Končno naj le še pripomnimo, da se ne more polastiti v zmislu statutov tudi v slučaju društvenega razpusta nihče društvene imovine. V tem slučaju bi postala vsa imovina imetje ljubljanske občine, ki ga naj bi uporabljala po lastnem prevdanku v svrhu visokošolskega študija pripadnikov slovenske narodnosti. Zavržen bi bil torej kak prispevek šele tedaj, ko se ne bi priznaval nihče več — Slovincem. Ali, ko me bi bilo niti Ljubljane več!

Mir in biologija.

Naravoslovje je izprva navdušeno nad čudežnimi uspehi biologije za nekaj časa pozabilo, da ima človek tudi dušo; zdaj v naših dneh pa se nasprotno poizkusa vsak duševni pojav biološko utemeljiti, razumeti in nanj — če mogoče — vplivati. Mnogo raziskovalcev smatra militarizem za duševno stanje. Niti gospodarskih vprašanj, niti obmejnih sporov, niti govorov vladarjev, niti intrig težke industrije ne smatrajo za pravi, zadnji vzrok vojne, pač pa edino le v podzavesti dremajoči človeški nagon za bojevanje. Vsled tega tudi nečjo nič prav verjeti, da je militarizem mogoče spraviti s sveta z govori, manifesti in z Zvezo narodov. Boj zoper vojno pomeni bijelomog boj zoper vojne instinkte in naloga je edino ta, da se ta nagon prouči in prične pobjati.

Ce hoče biolog proučevati nagon ali instinkte, se najrajši posluži primerjajočega opazovanja živali in za ta poizkus se mu zde najpripravnejši objekt mravlje. Kajti te so inteligentne kakor človek, žive v socialnih združitvah kakor človek in so bojevit, da morda še bojevitije od človeka. Če se srečata dva tuja naroda mravelj, izbruhne brez-pogojno, brez vsakih gospodarskih vprašanj vojna in ne lenja prej, dokler ni ena stran-ka popolnoma uničena. Sporazumnega sklepa miru sploh ni.

Mravlje reprezentirajo torej v najčistejši obliki tip vojne zaradi vojne same in so po-

sebno pripravne za poizkuse. Dr. Brün, pri-vatni docent na zuriški univerzi je zbral baš uje, da je poizkušal razne stvari z njimi in prišel do zanimivih zaključkov.

Spravil je v dotiko mravlje iste vrste, toda pripadnice raznih držav. Takoj se je vnel med njimi srdit boj, dokler ni ena stran zmagala. Gočovo je instinkt boja prastar nagon pri mravljah, je ugotovil biolog. Toda instinkt žrtja je brzkone še starejši in bi izpodrinil vsak drug instinkt, če se ga vzbudi. Če bi se na primer borečim se mravl-jam predložila kaka dobra jed, bi najbrže planile na hrano ne pa druga na drugo. Poiz-kus je presenetil.

Učenjak je v boju hitečim mravljam namazal medu okrog žrel — med je za mravlje največja slaščica — te pa se niso pustile niti trenutek zdržavati. Prezrle so jed in se šle borit. Brezdvoma je glad najstarejši instinkt, toda izkazalo se je, da je slabejši pred mlajšim instinktom ubijanja.

Tedaj je bil bijolog radoveden, kaj se zgo-di, če zoperstavi nagonu boja novejši, očividno ne tako globok instinkt. Dal je vsaki voj-ski kolikor mogoče veliko zaroda in jajčec s seboj. Takoj je dobilo bojišče drugo lice. Velja za boj je bila že od vsega početka manjša in v par minutah je bilo boja konec, ker je bilo premalo borecev. Večina je skr-bela za jajčeca in pokazalo se je, da je na-

Arkadij Averčenko:

NAJVIŠJA PRAVIČNOST.

Ko je Rastakov stopil v kabinet Kirilova, se je gospodar odkaljšal in zagodrnjal: »Kakšen vrag te je pripeljal k meni? Saj vidiš, da delam... motiš me!«

Rastakov je sedel na divan in pripomnil smehljaje: »Delaš? Tem slabše... Svoj nos moliš v akte, med tem gre pa življenje mimo tebe.«

Gospodar je molčal. Upal je, da bo gostu na molk užalil in da bo Rastakov vstal in odšel; pa se je motil. Rastakov je mirno sedel in vprašal: »Poznaš Limonova?«

»Čudno vprašanje — saj je to vendar naš skupen prijatelj.«

»Prijatelj?... rad bi videl njegov obraz.«

»Kaj se je pa zgodilo?«

»Če mi obljubljaš, da ostane vse med nama...«

»Razumljivo...«

»Torej — gospa Limonova — Olga... je vendar krasotno bitje?«

»Brez dvoma. Toda kaj sledi iz tega? Mu je zavidas?«

»Ne... Zdaj mora Limonov meni zavidi.«

»Kaj to pomeni?«

»Kaj pomeni? Glej že dolgo mi je ugajala. Nisem bil zaljubljen — toda ona je tako slasten grizljaj. Dvorim ji. Niti najmanj nisem mislil, da postane stvar med nama resna. Danes sem srečal Olgo na Nevskem in tedaj

mi padé v glavo nora misel, da poizkusim energično... Zapletel sem jo v zanimiv pogovor, omenil sem en passant, da je danes moj rojstni dan, jo izvabil v elegantno restavracijo... Sla sva v seperi flejeuner, seki, potem nedolžni poljubi in potem... Ta ubogi Limonov... Zdaj mu rastejo že rogovovi...«

Kirilov ga je pogledal in jezno vzkliknil: »Rastakov, to je podlo... Limonov je vendar tvoj prijatelj!...«

»Kaj ima tu prijateljstvo opravka? Prijateljstvo je nekaj, in lepa žena je nekaj drugega.«

»Toda ti si razbil Limonova družinsko življenje.«

»Smešno! Ti si strašno sentimentalni! Današnje življenje je drugačno. Vzameš, kar dobiš.«

Kirilov ga je vprašal s tresočim glasom: »Po tvojem mnenju je čisto brezpomembno, če prijatelju zapelješ ženo?«

»Seveda. Dogaja se vsak dan.«

Kirilov je skočil k njemu, ga objal in je vzkliknil: »Hvala ti, prijatelj! Ko bi vedel, kako si mi olajšal vest!«

»Kaj hočeš s tem reči?« se je čudil Rastakov.

»Rastakov! Kakšna sreča, da se ti lahko izpovem... Čuj torej, da sem jaz pred teboj enako kriv, kakor ti pred Limonovim. Če bi slutil, kako me je pekla vest... Niti v oči ti nisem upal pogledati...«

gon skrbi za mladiče močnejši kakor nagon bojevanja.

Potem je v vrečah prenesel dvoje mravljišče z zarodom vred na neznan kraj in jih tam skupno stresel na zemljo. In tedaj se je zgodilo nekaj čudnega. Do boja med tujci sploh ni prišlo; od narave sovražne si mravlje so takoj sklenile zavezništvo. Smrtno sovražnice so z združenimi močmi pričele skrbeti za zarod, ki je bil že pomešan.

Bijeloga je pri teh poizkusih najbolj interesiralo to dejstvo, da imajo nagoni večjo oblast v sebi, čim mlajši so. Najstarejši instinkt gladi je izpodrinil mlajši instinkt boja in tega pa zopet mlajši nagon skrbi za zarod.

Pacifisti pa spremljajo te poizkuse z interesom, ker upajo, da pokažejo pot, kako bi bilo treba vplivati na prastari človeški instinkt boja. Kot se da sklepati iz dosedanjih poizkusov, na ta način, da se v človeku vzbujajo nove, mlajše instinkte.

Zmirom smo poznali delitev v stanje obrambe, v stanje prehrane in v stanje počevanja, toda kdo bi si mislil, da je to stanje, h kateremu spada skrb za otroke, najmočnejše. Kdo je pričakoval, da bodo baš bijelogi dali oporo optimizmu, ki verjame v moralni napredek. Zmirom se še oglašajo prepričani militaristi, češ, da bo vojna zmirom obstojala, ker jo rodi eden najstarejših človeških instinktov. Po najnovejših zaključkih znanosti pa je verjetno, da postanejo mlajši instinkti močnejši in da morda tudi pri človeku vedijo v to smer, da, enkrat vzbujeni, uničijo nagon bojevanja. Na ta način bi pobijanje ljudi naravnim potom bilo odstranjeno s sveta. — Dr. Brün je napisal svoja opazovanja in jih v posebni knjigi sporočil svetu. Čas in novo delo bosta pokazala, kam pripeljejo ti zaključki.

KNJIGE DRUŽBE SV. MOHORJA ZA 1928.

Koledar prinaša, poleg običajnega koledarja in abecednega imenika svetnikov in godov, v koledniku kratek opis ustanovitve Družbe o priliki preselitve s Prevalj v Celje. Še-le iz njega vidi čitatelj kako usodepolno desetletje ima Družba za seboj; srečno ga je preživela, kljub vojni, kljub selitvi in kljub nagajivosti modrih ljudi, ki so jo podili v Celovec nazaj, da-si o razmerah in težkočah niso imeli niti polovico toliko pojma, kakor domišljavosti v nezmožnost svojega postojanja. — Nadaljni članki o državi, tisočletni ci Cirilovi so primerni; Riki-tiki-tavi bo marsikomu nerazumljiv, ker je slikar narisal žival, ki ni ne maček, ne pes, ne veriverica, ne najček in seveda najmanj polopica maki, kar bi morala biti. Tudi obrazi niso angleški, pač pa popolnoma naši, domači. Ostala vsebina s krajšimi opisi vstreza; seznamek ima letos le poverjenike. Ko priobčijo zopet popolnega, mora biti točen, ker je bil lanski zelo pomanjkljiv. Družba ima sedaj 48.337 udov in je za 2148 napredovala. Pri sejmih je nekaj napak v naslovih in tekstu.

Katoliška Cerkev je s tretjim sešitkom končana; izhajala je osem let in marsikdo nima več prvega sešitka od 1919. leta. Pisatelj je najbrže hotel posnemati delo: Die katholische Kirche unserer Zeit, a je opešal, kajti na naslovni strani je napisal I. del, potem pa je vse, v uvodu omenjene dele, skrčil v tri sešitke in II. dela ne dobimo več. Zato treba označbo »I. del na naslovu črtati. Take napake so mučne za pisatelja in ozlovočajo čitatelja. Tudi sicer je knjiga pisana na splošno v običajnem tonu in razporedbi.

Zgodovina Srbov je najboljši in najprimernejši letošnji dar; čitatelji naj knjigo pridno čitajo, da dobe o naših sodržavljanih prave pojme, ker jih večina, nahujkana po medvojni propagandi, še danes nima. —

Slovenske Večernice 80. zvezek prinašajo nove povesti iz življenja na deželi z običajno vsebino naših leposlovnih pisateljev. — Povestica Moj mali Hlaček spada prav za prav v Mohorjevo knjižnico in kder je nanjo naročen, bo imel dve enaki knjigi, kot ud Družbe in naročnik knjižnice, kar ni umestno.

Za doplačilo je Družba pripravila štiri knjige: Jurček - Kozamurček; Krekovi izbrani spisi II. zvezek (I. zvezek je izšel drugod, kar bo marsikoga motilo!), Pitamiča Državo in običajni molitvenik.

Za eno leto torej jako lep dar!

Družbi priporočamo odpraviti glavno napako njenih publikacij: nerednost v izdajanju, površnost pisateljev in neenotna oblika

več let izhajajočih del. Vsak izgovor proti temu je jalov! Najprej treba dopolniti vse nedopolnjene knjige; toda brez presledka! To čuti tudi Družba, ki je napovedala življenje svetnikov (in svetnic) in Grudnovo Zgodovino slovenskega naroda. Oboje mora biti točno nadaljevanje prejšnjih zvezkov po vsebini in obliki, četudi bo opisovanja način predrugačen. Vedno treba upoštevati vezano knjigo, in če so knjige natisnjene površno in prirejene neenotno, ni le napaka za tiskarno in pisatelja, temveč tudi nepotrebna, a opravičena jeza za naročnika in škodoželjno posmehovanje nasprotnika. Obe knjigi bi morali imeti koncem dela primerno stvarno in pomensko kazalo (indeks); zgodovina poleg tega še večbarvni zemljevid z zgodovinskimi in sedanjimi mejami, starimi, današnjimi in tujimi (nemškimi, italijanskimi, madžarskimi) imeni krajev od Dunaja proti jugu na vsem teritoriju, o katerem zgodovina piše. Kaj pomaga govorniki o Daciji, o Saloni, Juvaviju itd., ako priprosti čitatelj nima točnega zemljevida!

S preselitvijo v Celje želimo Družbi v vsakem oziru popoln uspeh in pravi, moderni napredek. Bolje malo, a to bodi odlično! Ostale svoje sile naj posveti Družba Koroški, ki je danes brez političnega, leposlovnega in gospodarskega čtiva! Kdo je bolj pckikan? Tudi tu velja: bolje za Korosec več, in drugim manj zlasti kar je izven okvirja strogo Mohorskih knjig!

The newest Englishman.

Najnovejša politična ljubezen Stjepana Radića so slovenski esdeesarji. V svojem »Narodnem Valu« jim je zapel visoko pohvalno pesem brez napake po melodiji, kakor je bila poslana v Zagreb iz Ljubljane in g. Radiću v ušesa vtepena v Beogradu. Slovenski esdeesarji so po tem slavospevu za Radića višek »intelektualne in moralne sile« v Sloveniji, oni so najsolidnejši in najresnejši kulturni delavci, njihova demokracija pa je pristnega angleškega ali ameriškega kova — made in U. S. A.

Začnimo z »intelektualno silo« SDS. Kdo jo predstavlja? Kaj je izraz esdeesarske intelektualne sile? Ni dvoma, da je najvidnejši izraz intelektualne sile SDS v Sloveniji njeno časopisje. Proizvodov lastne inteligence pa najdemo v tem časopisju prav malo, pač pa je v njem nakopičena silna množina blaga, ki ga vsak dobi »postavljenega na dom« iz Berlina, Dunaja itd., samo če ima dovolj denarja, da ga plača! Takozvanega internacionalnega časopisnega blaga je danes toliko na razpolago, da največji bedak lahko izdaja po obsegu največji list, samo če ima denar. Esdeesarska intelektualna sila torej ni plod lastnega duševnega dela, ampak le navadna trgovska roba, ki ji pravijo pametni in resni ljudje »flavzec«.

»Moralna sila« SDS je še močnejša. Znani napadi na Jadransko banko so izliv najčistejše morale. In tako dalje. Stvar osebnega okusa g. Radića je, če mu take »moralne sile« imponirajo, nam prav gotovo ne in večini Slovencev prav gotovo tudi ne.

Najlepša pa je tista o demokraciji naše SDS Ta je »angleškega kova«, pravi g. Radić Mi Anglije sicer ne poznamo tako dobro kakor jo pozna g. Radić, ampak zdi se nam vendar, da v Angliji nimajo navade, da bi orožniki ob navzočnosti državnega podtajnika mirno gledali, kako oborožena četa strelja na rudarje, ali pa da bi smeli kakšni privilegiranci pretepali ljudi, ne da bi navzoči »policeman« interveniral ali pa celo napadalca branil. Tudi učiteljev in uradnikov ne prestavljajo v Angliji kar na stolice. Tudi svobodoljubnega tiskovnega zakona Angličani ne poznajo, in še marsikaterih esdeesarskih cvetk ne.

Toda, če pravi sam g. Radić, da je demokracija naše SDS »angleška« oziroma »amerikanska«, mora to že res biti in zato kličemo tudi mi: Three cheers for the newest Englishman!

PRISPEVAJTE V FOND ZA AKADEMIJO ZNANOSTI IN UMETNOSTI IN ZA NARODNO GALERIJO V LJUBLJANI, NARODNI DOM — P. Č. R. LJUBLJANA, ŠT. 10.535.

Rastakov ga je gledal, prebledel in roke so se mu tresle: »Hočeš s tem reči, da moja žena Katja...«

»Da priznam ti... Moment... stras! Ona je prekrasna...«

Rastakov je stokal kakor ranjena žival in padel na divan.

Tega si bil sposoben? Goljufati svojega najboljšega prijatelja?«

»Toda ti si isto storil z Limonovom.«

»Limonov... Zdaj govorimo o meni. Moj bog, kakšna podlost...«

»Zakaj?«, je hladnokrvno odgovoril Kirilov. »Prej si bil tako ponosen na svojo zmag. Zdaj sem vesel. Sam si rekel: vzemi — kar dobiš.«

Rastakov je skočil pokonci in hripavo zakričal: »Čuj... dragi prijatelj... Stvar o Limonovi je laž. Hotem sem se pobahati s svojo srečo pri ženskah. Sicer je pa enako nepristopna za mene kakor za tebe... In zakaj?«

Kirilov je skočil k Rastakovu in mu stilsni roko. »Ni bilo nič med vama? Hvala bogu!«

»Da,« je temno odgovoril Rastakov. »Med menoj in Olgo Limonovo se ni nič zgodilo. Priznam, da sem lagal. Toda ti! Splazil si se kakor kača v mojo hišo, zmešal moji ženi glavo, zlorabil moje zaupanje...«

Kirilov se je zasmeljal, ga potrepljal po ramih in dejal: »Med menoj in tvojo ženo se ni tudi nič zgodilo. Hotel sem zaradi tvoje

lopovščine malo kaznovati in sem ti natrobil to bajko...«

»Zares? Med teboj in Katjo mi bilo ničesar? Prisezite!«

»Prosim!«

Gost se je naslonil na divan in se prišel smejeti. »Kaj ti je?« je vprašal gospodar.

»Haha... Ne morem... Nalagal sem te... Moj dragi med menoj in Olgo Limonovo...«

Htel sem te je preizkusiti, ker sem malo sumničil svojo ženo... Ker je pa moja žena čista, ti kratko povem: Pil sem z Olgo vino, poljubil sem Olgo in tako dalje... In ti moraš molčati... prisegel si...«

Kirilov ga je sovražno pogledal in dejal: »Pojdi! Motiš me pri delu...«

Rastakov je vzel svojo palico in klobuk in odšel.

Ko je bil Kirilov sam, je stekel k vratom in prislunil; ko je gost zaloputnil vrata za seboj, je stopil k telefonu, pozvonil in zaklical: — Halo! Centrala! Prosim hitro 0218! Tam stanuje Rastakov? Ste vi pri aparatu? Katarina Ivanova? Da. Tu Kirilov. Prejšnjo sredo ste mi dejali, da me obiščete le takrat, če si vaš soprog dovoli kakšen greh. Vaš mož vas je pred četr ure goljufal. S kom? Aah? Bil je ravnokar pri meni, vse mi je sam povedal... Več ustmeno. Pridite! Čakam. Poljubljam roko... Konec!«

Obesil je slušalo in dejal ironično: »Pravica je zmagala.«

Dnevne vesti.

— **Iz diplomatske službe.** Dosedanji direktor konzularno-trgovskega oddelka zunanjega ministrstva Radovan Šumenkovič je imenovan za konzula na Dunaju, dosedanja šef kabineta ministrstva za zunanje zadeve in poslaniški tajnik Saša Pelivanovič za tajnika pri poslanstvu v Bruslju, Brana Simić pa za tajnika delegacije pri Zvezi narodov.

— **Nov inspektor generalne direkcije rudnikov.** Dosedanji inspektor ministrstva ver Dragutin Dimitrijevič je imenovan za inspektorja generalne direkcije rudnikov.

— **Napredovanje profesorjev.** V prosvetnem ministrstvu je izdalen ukaz o napredovanju večjega števila profesorjev. Nekoliko profesorjev bo tudi premeščenih.

— **Zgradba poslopja poštne hranilnice v Ljubljani.** Gradbena direkcija v Ljubljani razpisuje za prevzem gradbenih del in dobav za zgradbo poslopja poštne hranilnice v Ljubljani prvo javno pisarno ofertno licitacijo na dan 9. marca 1928 ob 10. uri v sobi št. 2 gradbene direkcije v Ljubljani. Odobreni proračun za vsa dela znaša 6 milijonov 130.897.71 Din.

— **Glavna filijala državne hipotekarne banke kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev** je izdala navodila o postopku pri najetu posojila na poslopja in stavbišča v mestih in trgih. Interesente se opozarja, da je tozadeven razglas z natančnimi pojasnili in pogoji nabit na uradni deski mestnega magistrata.

— **Ustanove vdovam in sirotam drž. nameščenem.** Hranilni in posojilni konzorcij javnih nameščenecv in upokojencev v Ljubljani razpisuje za leto 1928 iz sklada Ivana Rostana 20 ustanov po 300 Din za najbednejše vdove in sirote po državnih nameščenih, pa tudi za preostale po onih narodnih borcih ki so padli v boju za našo državo. Prosilke naj prošnjam prilože od občinskega ali župnijskega urada potrjeno dokazilo, da so res ubožne, ali pa radi boleznim in onemoglosti nesposobne za pridobivanje.

— **Razpisana zdravniška služba.** Ljubljanski občinski odbor razpisuje službo okrožnega zdravnika za zdravstveno okrožje Lukovico pri Domžalah. Prošnje je vložiti do dne 1. marca pri ljubljanskem občinskem odboru. Podrobnosti glej v »Uradnem listu« št. 11 z dne 1. t. m.

— **Razpis službe evangeljskega kateheta.** Na osnovni šoli v Motvarjevih, srez Dolnja Lendava je razpisana služba evangeljskega kateheta. Prošnje je vložiti do dne 29. februarja t. l. pri srezkem poglavarju v Dolnji Lendavi. Podrobnosti glej v »Uradnem listu« št. 11 z dne 1. t. m.

— **Natečaj.** Generalna direkcija državnih železnic v Beogradu razpisuje natečaj za sprejem gotovega števila inženjerjev, tehničnih uradnikov z izvršeno srednjo tehnično šolo, dalje geometrov, risarjev in računskih uradnikov za centralo in progovne sekcije. Osebe, ki žele vstopiti v eno zgoraj navedenih služb, naj pošljejo svoje prošnje najkasneje do 10. februarja 1928 na »Generalno direkcijo državnih železnic, gradbeno odelnico, Beograd, Frankopanska ulica št. 11«.

Prošnji morajo biti priložene sledeče listine: 1. Krstni list; 2. listine o šolski izobrazbi; 3. navrstveno spričevalo; 4. zdravniško spričevalo; 5. listine o zadostitvi vojaških obveznosti; 6. pregled o sedanjem delu od izstopa iz šole in 7. event. poročni list. Sprejme se gotovo število kontraktualnih uradnikov in dnevnjarjev. Z cizrom na delo v terenu in v zvezi s tem za delo v pisarni se odredijo posebne nagrade.

— **Prvo letošnje porotno zasedanje v Ljubljani se prične v ponedeljek.** Doselej so določene sledeče obravnave: Marjeta Urh, goljučija; Franč Ruš, uboj; Franc Tomšič, uboj; Alojzij Zalar, goljučija; Lovrenc Rozman, goljučija; Alojzij Kosec, goljučija; Ivanka Kisovec, detomor.

— **Zagrebske šole brez električne luči.** Ker dolgujejo nekatere zagrebske srednje šole, univerza s klinikami vred in razni drugi državni zavodi zagrebski elektrarni 1 milijon 200.000 Din, ki jih kljub vsem urgencam ne plačajo, ker nimajo potrebnega denarja, je elektrarna zamudnim dolžnikom z 31. januarjem dobavo električnega toka do poravnave računov ustavila. Zanimivo je, da ima tudi plinarina od raznih državnih šol in drugih zavodov terjati 800.000 Din ter je radi tega sklenila, da bo posnemala zamudnim dolžnikom nasproti vgljed elektrarne.

— **Samoupravni uradni list.** Te dni izide prva številka uradnega lista ljubljanske in mariborske oblasti, »Samopravec«.

— **Vojvodinski advokati bodo izdajali nov strokovni list.** Kot poročajo iz Novega Sada, bodo izdajali vojvodinski advokati nov strokovni list »Advokatski Glasnik«. Urednik bo tajnik odvetniške zbornice dr. Kosta Manskij.

— **Nadaljevanje vrtanja predora skozi Ivan planino.** Pogajanja med direkcijo državnih železnic in tvrdko Radenkovič, ki je prevzela pri zadnji licitaciji nadaljevanje vrtanja predora skozi Ivan planino bodo te dni končana. Dela se v kratkem zopet prične. Predor bo dolg 3220 metrov, doselej je zvrstanih na obeh straneh skupaj okoli 800 metrov. Računa se, da bodo trajala dela še tri leta, ker bo treba najbrže premagati še velike težave.

— **Drugi tir na progi Zagreb — Beograd.** V prometnem ministrstvu izdelujejo načrt za zgradbo drugega tira na progi Beograd — Zagreb. Nova proga bo vodila preko južnega dela Srema po Bosanski Posavini do Siska, od tam pa po ugodnejšem terenu kot sedanja do Zagreba.

— **Krst našega prvega potniškega letala.** Te dni je bil na pariškem aerodromu svečano krščen naš prvi potniški aeroplan. Motor letala ima 450 konjskih sil. Razven pilota transportira letalo lahko šest potnikov. Slavnostnemu aktu je prisostvoval naš pariški poslanik Spalajkovič s soprogo, lastnik tovarne aeroplanov Potez in zastopniki tvrdk,

ki dobavljajo aeroplane za našo vojsko. Aeroplan so krstili s šampanjcem. Po krstu je bil izročn kapetanu Sondermayerju, da polleti z njim v Novi Sad.

— **Kinematografi se za enkrat ne zapro.** Te dni so se mudili delegati lastnikov kinematografov v Beogradu ter predložili merodajnim faktorjem zahteve lastnikov kinematografov glede znižanja davkov. Merodajni faktorji so delegatom obljubili, da bodo vprašani čim preje proučili. Vsljed tega se zatvorilev kinematografov začasno odloži.

— **Izseljeniški urad v Ljubljani prične poslovanje s 1. marcem.** Za ravnatelja urada je imenovan občinski odbor upokojenega policijskega pisarniškega ravnatelja Franca Finka.

— **Za honorarnega primarija v bolnici za duševne bolezni v Ljubljani** je imenovan občinski odbor dr. Alfreda Šerka.

— **Promocija.** Za doktorja vsega zdravilstva je bil na zagrebski univerzi promoviran medicinec Henrik Heferle iz Mokronoga.

— **Za ravnatelja Kranjske hranilnice** je imenovan dr. Božič.

— **Iz sodne službe.** Imenovani so: Za stalno uslužbenca pravna praktikanca pri deželnom sodišču v Ljubljani Karol Javoršek in Josip Pfeifer ter pravni praktikanec Jože Prijatelj pri okrožnem sodišču v Novem mestu; za ravnatelja kaznilnice v Mariboru pa upravitelj Anton Slander. — Vpokojena sta pisarniški oficijal pri deželnom sodišču v Ljubljani Ivan Prah in pisarniški oficijal pri okrož. sodišču v Mariboru Ivan Predkaka.

— **Iz državne službe.** Za kmetijskega referenta sreza Slovenjgradec je imenovan pripravnik Janko Dolinar. Za ekonomskega uradnika sreza Krško je imenovan pripravnik Gabriel Ambrož.

— **Lord Rothermere častni član madjarskega novinarskega združenja.** Kot poročajo iz Budimpešte, je bil izvoljen lord Rothermere za častnega člana madjarskega novinarskega združenja.

— **Dr. Kamniker umrl.** Predčerašnjim je umrl v Gradcu župan mesta Radgone, medicinalni svetnik dr. Franc Kamniker. Dr. Kamniker je bil rojen leta 1870 v Radgoni kot sin trgovca. Studiral je v Gradcu. Že v zgodnji mladosti se je pričel politično udeleževati. Bil je skušal izposlovati po prevratu od priliki mirovnih pogajanj pri Vrhovnem svetu za južno Štajersko plebiscit, kar smo s pomočjo Tardieu-a v zadnjem hipu preprečili, je znano.

— **Smešno navdušenje Dunajčanov za Josefino Backer.** Te dni je prispela na Dunaj znana zamorska plesalka Josefina Backer. Dunajčani manifestirajo zanjo naravnost smešno navdušenje. Že ob 7. zjutraj oblegajo njeno sobo eksaltirani radovedneži, ki jo prosijo za avtograme, fotografije itd. Josefina Backer je prinesla iz Pariza seboj 64 kilogramov pudra, 10 kovčkov oblek, 196 parov čevljev in celo omaro nogavic.

— **Poljaki ne bodo mogli obiskovati inozemskih kopalšč.** Kot poročajo iz Varšave, namerava poljska vlada preprečiti, da bi posejali poljski državljani v bodoče inozemska kopalšča, to pa na ta način, da se v svrhu potovanja v inozemska kopalšča ne bodo izdajali potni listi. Vlada namerava na ta način popraviti neugodno trgovinsko bilanco in preprečiti grozečo pasivnost plačilne bilance.

— **Karambolaža v sušaški luki.** Te dni je prišlo v sušaško pristanišče od karambolaže med parnikom »Lapadom« in nekimi vlačilcem. Parnik je treščil vlačilec ob obalni zid ter ga tako težko poškodoval, da bi se bil potopil, če ga ne bi bili nemudoma privezali z jeklenimi vrvmi k zidu.

— **V Bosni je skočil zopet vlak s tira.** Iz Sarajeva poročajo, da je skočil te dni na progi med Derventu in Brodom zopet neki tovorni vlak s tira. Vsljed nezgode je bil promet na progi dalje časa onemogočen. Človeških žrtv ni bilo. Materialna škoda ni velika.

— **Devetleten deček izpil poldrugo steklenico žganja in umrl.** V Zemunu se je pripetila te dni nenavadna nesreča. Devetletni deček Stevan Joksimović je stikal, ko je bil sam doma, po jedilni shrambi. Našel je razen dobrih jedil tudi dve steklenici močnega žganja. Požeruh je izpil eno od steklenic do dna. V totalni pijanosti se je lotil takoj druge steklenice. Ko je prišel k njemu slučajno eden od njegovih součencev, ga je našel sedečega na tleh, bledega ko zid, topo bulečega predvse: Izpraznil je bil že drugo steklenico do polovice. Na vprašanje, kaj dela, je odgovoril samo z nerazumljivim blebentanjem. Kmalu nato pa se je zgrudil ter obležal nepremično. Prestrašeni součenec je alarmiral sosede. Mladega pijančka so prepeljali nemudoma v bolnico, kjer se je za hip zavedel ter povedal, kaj je storil, takoj nato so ga napadli hudi krči, po dve uri trajajočem trpljenju je pa umrl.

— **Krvava zakonska drama.** Te dni se je odigrala v Horgosu krvava zakonska drama: Premožni posestnik Mihajlo Molnar se je hotel vreči s svojo ženo pod železniški vlak. Ker se mu to vsljed odpora žene ni posre-

žilo, je potegnil nož, prizadejal ženi več težkih ran, nato pa skočil v bližnji vodnjak. Motiv krvavega čina je ljubosumnost. Molnara je pred tednom dni žena zapustila. Kritičnega dne se je z njo zopet pobotal, vendar pa je prišlo med njima že na povratku domov zopet do srditega prepira, ki je končal na opisani tragični način. Molnarja so izvlekli obdvičji še živega iz vodnjaka ter ga izročili orožnikom. Stanje njegove žene je opasno.

— **Misteriozna najdba.** Sredi mesta Bihača se nahaja stara džamija. Ker je bila nevarnost, da se podre, je odredila oblast, da se ima demolitirati. Pri demolaranju so našli v zidu veliko granato, ki je bila na koncu zalita s svincem. Granato so izročili vojaški oblasti, da jo bodo strokovnjaki odprli. Nekateri domnevajo, da vsebuje granato, o kateri ni znano, kdo jo je dal vzidati, zlatnike.

— **Železniški pragi na tiru.** Na železniški progi med Surmancem in Capljino (Hercegovina) so našli te dni več železniških pragov. Strojevodja je prage pravočasno zagledal, vstavil vlak ter preprečil grozečo nesrečo. Domneva se, da pragi niso bili položeni na tir iz zlobnosti, v nameri, da se povzroči nesreča, temveč, da so jih hoteli neznanim umzeviči odnesti, a jih, ko so opazili v bližini ljudi, vrgli na progo in jo odkurili.

— **Spopad s puškami med tihotapei in finančarji.** Kraj gozda pri Čitluku (Hercegovina) je zagledala te dni patrolja finančarjev dva tihotapca z vrečami tobaka na hrbtih. Eden od tihotapev je bil oborožen z vojaško puško. Jel je na finančarje streljati. Ko so oddali nato tudi finančarji par streliv, sta vrgla tihotapca tobak od sebe in izginila brez sledu.

— **Lopov kot nečak zagrebskega nadškofa.** Vinko Sever iz Viča pri Ljubljani je bil dalje časa brez posla. Končno je dobil pri zagrebskem nadškofu službo sluga. Pet mesecev je opravljal svojo službo na videz zvesto in marljivo. O božiču pa je prosil upravitelja nadškofijskega dvorca za dovoljenje, da sme iti v mesto. Ko se je zvečer vrnil, je pripovedoval svojim tovarišem, da se je vozil z avtomobilom, prinesel je seboj uro z zlato verižico. Dejal je, da mu je izročil sluga ameriškega poslanika ček za 7000 dolarjev, češ, da mu je umrl v Ameriki stric, ki mu je to vsoto zapustil. Kmalu nato je prosil Sever upravitelja za dopust, češ, da mora zglasiti radi potrdila o prejemu dedščine v Ljubljani pri sodišču. Stvar se je zdela upravitelju sumljiva, zato je obvestil policijo. Izkazalo se je, da je dečko lagal. Nato je dejal, da si je bajko o dedščini izmislil, ker ga je sram povedati, kako je prišel do denarja. Končno je pa »čut sramežljivost« vendarle premagal ter izjavil, da mu je dal neki gospod »Benjamin«, čigar priimek je pozabil, zato, ker ga je spolno zlorabil, tisoč dinarjev. Ker policija gospoda »Benjamin« ni mogla najti, je vtaknila Vinkota v zapor, nakar je priznal, da si je vso stvar izmislil, ter da je prišel do denarja na ta način, da je v službi pri nadškofu neprestano kradel. Ukrađen avstrijski kovani denar je prodal Vinko pri nekem zagrebskem zlatarju, kateremu se je predstavil kot »nečak zagrebskega nadškofa«. Pri hišni preiskavi so našli med njegovimi stvarmi večino upradenih predmetov, ki so vredni več desetisoč dinarjev. Sever je kradel vse, kar mu je prišlo pod roko: gotovino, posedice za sv. olje, srebrne cigaretno doze, knjige, nadškofovo perilo itd.

— **Izjava.** Člani marksističnega Saveza železničarjev iznašajo po progi lažnjive vesti, da so v Beogradu aretirali in obtožili izvoljeni Centralni upravni odbor bolniške blagajne prometnega osebja. To je zlobna in podla laž. Pač pa je Državni Svet radi zlorab bivših uradnikov Dr. Bugarskega in Dr. Čuliča razširil obtožbo na prvi imenovani upravni odbor in nadzorni odbor, ki je vodil bolniško blagajno do 1. 1925. To se je zgodilo na osnovi pritožb našega UJNZB in so sodrugi sploh pri tej stvari molčali. Pozivamo vse pametne in pošteno slovenske železničarje, da vse internacionalne razširjevalce lažnjivih vesti takoj javijo podpisalnemu odboru. — Občinski odbor UJNZB v Ljubljani.

— **Radi prehlajenja.** S parnikom »Antonia«, ki je priplul te dni iz Kanade v Plymut se je pripeljala mala deklica Margareta Machonochic. Kanadska priseljeniška oblast jo je bila namreč zavnila, ker je bila nekoliko prehlajena. Otroek se je bil pripeljal z materjo in tremi brati v Kanado za svojim očetom, ki je dobil tam sigurno in dobro plačano službo, vsljed česar je pozval svojece k sebi. Ko je prispel parnik v Halifax, je konstatiral zdravnik, da je dekletce prehlajeno. Vsljed tega je odredila priseljeniška oblast, da se je morala mati z otrokom nemudoma vrniti v Anglijo. Pred očmi očeta, ki je pričakoval svojo rodbino v pristanišču, so prepeljali otroka in mater takoj na parnik »Antonia«, ki je bil pripravljen za odhod v Anglijo.

— **Podpornemu društvu slepih, Ljubljana, Wolfova ulica 12 so darovali za Božič:** po 100 Din: Avgust Agnola, Ljubljana; Julij Ogrizek, Rogaska Slatina; Rojina A & Co, Ljubljana; L. M. Ecker, Ljubljana; občinski urad Laško; Združene elektrarne, Trbovlje; občinski urad, Murska Sobota; Teršar Gregor, Logatec; Peklič Josip, Skofja Loka; župništvo občine Sevnica ob Savi; ing. Staneko Roglič, Brod na Savi; Diehl Robert, Celje; V. M. (neimenovan); Kremžar Mila, Ljubljana; Križan Angela, Murska Sobota; dr. Gaj, Ljubljana; ravnatelj Fišer, Ljubljana; Petelin Josip, Ljubljana; Schade Leopoldina, Ljubljana; dr. Ivan Svetina, Ljubljana; po 500 Din: Združene oljarne, Ljubljana; neimenovani, Ljubljana; Glanzman & Gasner, Tržič. — Vsem darovalcem najiskrenejša hvala. — Odbor.

— **Odlični hrvaški skladatelj in kritik prof. Zlatko Grgošević** piše o koncertu Pevskega zbora slov. učiteljev v Zagrebu dne 17. januarja v »Riječi« sledeče: Prehajajoč na svojo knjičko poydarim s posebnim zadovoljstvom odlično muzičko afirmacijo Zbo-

ra slov. učiteljev UJU, v katerem sodelujejo naši narodni intelektualci, ki pojejo s pravim slovenskim uživanjem svojo slovensko pesem. Nepopisljiv trud in napor je tem idealnim ljudem edini honorar, kajti ti ljudje prehodiijo cele ure peš do vlaka, da morejo v Ljubljano k vaju. To jim je največje priznanje, kajti že samo to dejstvo dokazuje, da jim gre samo za to, da pojo svojo lepo slovensko pesem in da vršijo svojo lepo narodno kulturno misijo. Glasovno dober zbor (okoli 70 članov in članice) s prvovrstnim ženskim zborom pokazal nam je novo in najnovejšo slovensko zborni pesem. Ta njihov koncert naučil je i nas i njih nečemu: nas, h katerim so prišli, so naučili, kako se inteligentno predava besedilo pesmi, da se pri tem ohrani glasbena arhitektonika dela, da se povdari važno, da se pa obenem premosti ono, kar je manj važno v kompoziciji. Slovenski učitelji so mogli opaziti pri nas, da jih je naša koncertna publika dobro razumela ter toplo in bratsko nagradila s priznanjem za njihov duševni dar. Istodobno, da je naša publika sprejela dela s spontanin in navdušenim odobravanjem... Izvrsten ženski zbor lepih in polnih glasov, virtuozno gibek in izdelan, ostal nam bo v najlepšem spominu. In sklepno: Slovenski učitelji so obiskali Zagreb, svoje tovariše učitelje in brate pevce. Vsi so jih prijazno sprejeli, lepo jih sprejemale in se najiskrenejše veselili njihovega uspeha. — G. Zlatko Grgošević se je za izvedbo tako težkega sporeda tako živo zanimal, da je prišel k zadnji vaji v Ljubljano in bil navzoč pri celi tridnevni vaji. Slovenski pevci smo našim nad vse poštvovalnim pevcem učiteljem iz srca hvaležni, da so priborili naši pevski umetnosti v Zagrebu tako priznanje in tako čast. V ponedeljek bomo napolnili dvorano do zadnjega mesta in jim pokazali s tem svoje priznanje in hvaležnost.

Ljubljana.

— **Stanovanjske odpovedi v Ljubljani.** Dne 1. t. m. je bilo pri okrajnem sodišču v Ljubljani vloženi 358 stanovanjskih odpovedi za mesec maj t. l. v smislu novega izpremenjenega stanovanjskega zakona. V novembru in decembru je bilo vloženi pri istem sodišču nad 400 odpovedi. Celokupno število stanovanjskih odpovedi za maj 1928 znaša torej v Ljubljani okoli 700.

— **Zena ob možu — pravzgodovinske slike zakonskih zvez od pračloveka do današnjih časov — o tej zanimivi temi predava na prošnjo Splošnega ženskega društva vseučilišni docent, gosp. dr. Metod Dolenc 5. februarja ob polenajših dop. na vseučilišču.** Vstop prost. Pobirajo se samo prostovoljni doneski za kritje stroškov.

— **Redni letni občni zbor Gremija trgovcev za srez Ljubljana** se vrši v torek, dne 7. februarja 1928 ob 9. uri predpoldne v zborovalnici Zbornice za trgovino, obrt in industrijo, Beethovnova ulica 10, pritičlje.

— **Pogrebno in podporno društvo državnih uslužbenecv.** Zborovanje društvenih članov se vrši v torek 7. februarja ob pol 20. uri v salonu restavracije pri »Levuc«.

— **Trgovsko dobrodelno društvo »Pomoč v Ljubljani, obvešča članstvo,** da je razposlalo položnice za smrtni slučaj g. Frana Remica, trgovca v Zg. Siški. Člani se naprošajo, da posmrtno čimpreje vplačajo. — Odbor.

— **Pozor!** Danes ob 8. zvečer vsi v Mestni dom, kjer priredi društvo nameščencev mestnega dohodarstvenega urada III. predpustno veselico. Na dnevnem redu je petje, šaljiva pošta, ameriška ženitev in komični prizori. Pri prireditvi sodeluje železničarski orkester »Slogac«. Za jedajo in pristojno kapljico je dobro preskrbljeno. Kdor se hoče dobro zabavati in pošteno nasmejati naj pride v Mestni dom. — Odbor.

— **Mestna zastavljavnica naznanja,** da se vrši tomesedna dražba v juniju 1927 zastavljenih predmetov v četrtek 9. t. m. ob 15. uri v uradnih prostorih v Prečni ulici.

— **Opozarjamo na nocojšnjo reprizo balnetnega večera,** ki se vrši za abonente reda D. Navzlic abonmaju pa je sedežev vseh vrst kakor tudi lož dovolj na razpolago in občinstvo vabimo, da si ogleda, tako v muzikalnem kakor tudi koreografskem oziru, veleznanimiv večer.

— **O čelistu Cassado** pišejo vsi evropski časopisi, da spada med največje umetnike, kar jih koncertira na kraljevskem instrumentu-čelu. Kritiki hvajijo njegovo izredno tehniko in pravijo, da mu čelo poje v najlepšem posemu besede. Njegov ton je izredno topel ter poln najlepših barv. Zadnje kritike pišejo o njem, da je prekosil svojega mojstra učitelja Cassala in to v tehničnem kakor tudi v prednašalskem oziru. Sploh kritika ga smatra največjim. Ta odlični umetnik koncertira v Ljubljani v četrtek, 9. t. m. v Filharmonični dvorani, začeteč točno ob 19. uri. Predprodaja vstopnic v Maticini knjigarni.

Maribor.

— **Ljudska univerza v Mariboru.** V nedeljo, 5. februarja ob 4. uri popoldne Otroški večer. Pravljičice pripovedujejo ga. Ribaričeva, otroške pesmi poje konc. pevka ga. Druzevičeva, nato klavirske in violinske občice. — V ponedeljek 6. februarja ob 8. uri zvečer predavanje g. prof. dr. Bohinca »Čudeži podzemskih jam«. Mnoge lepe skulpturne slike! — V petek 10. februarja pričetek srbskega cikla. — V Studencu (deški šola) v torek 7. februarja ob pol 7. uri predava g. upravitelj V. Grčar o nastanku in razvoju človeške rodbine.

— **Občni zbor UJNZB podružnica Maribor** se vrši v nedeljo dne 5. februarja 1928 ob 9. uri v dvorani Zadrudne gospodarskebanke. Vabimo vse službe proste tovariše, da se občnega zbora zanesljivo udeležijo. — Odbor.

Širite »Narodni Dnevnik«.

Naše socialno vprašanje.

(O priliki Albin Prepeluhove knjige: V boju za zemljo in državo. Socialno-politična pisma. Založila Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani. 1928. Str. 127.)

Kdor hoče razumeti temelje našega socialnega vprašanja, ki je v prvi vrsti kmečko in šele v drugi obrtno-delavsko, ne sme iti mimo najdalekosežnejšega poizkusa, rešiti to vprašanje, namreč mimo ruske revolucije.

Človeštvo ne pozna počitka in ga ne sme poznati, če in dokler hoče napredovati. Neizogibna posledica pa je: vsaka misel, ki ga giblje v gotovi dobi, izgubi na vrednosti, ko je doživela svoja leta, in se preveljavi v novo. Njena resnična vrednost je najbolj razvidna iz mere, v kateri je pobudila svojo naslednico in vplivala nanjo.

Videz utegne sicer motiti tistega, ki se ogleduje zgolj po površini. Zakaj v naši konservativni naturi je, da ne nadevljemo radi novih imen stvarim, če je le za silo in samo na oko mogoče vzdrževati podobo zapovrstnosti. Oblika pa vsebino rada utesnuje, čeprav je seveda zatreti ne more.

Razlogi so kajpada tudi psihološke narave: težko je zavreči besedo, pod katero se je razlagala množici dolga leta večna in edina resnica, čeprav je ta beseda že zdavnaj izpremenila ali celo čisto izgubila svojo vsebino. Množici bi se zdelo izdajstvo, če bi se ji hotela vzeti ali tudi samo okrniti oblika, katere zvonka, čisto samo na zunaj razumljena vsebina jo je združevala. Ti vzroki tudi povzročajo, da se razvoj v politiki vrši s tako polževo počasnostjo in da so tudi v tem počasnem razvoju zastoji ali celo povratki tako česti. Ne poznajo vselej slabo ljudsko dušo tisti, ki so se večkrat upirali pojavu nove misli s prav tisto vneto, s katero so si danes prisvojili njeno označnico — vse v islem namenu, zavreči razvoj po vsebini. Ali naj navedem za primer pojem socialnosti, ki je celo v svoji prvobitni brezizraznosti vplival in učinkoval na zajedavce človeške družbe tako, da ne bi verjel, kdor ne bi videl, kako so si prav tisti zajedavci danes nadeli to »socialnost«.

Kar pa velja za vsako misel, velja nujno tudi za marksistični socializem ali točnejše: komunizem.

Na tem mestu kaže ugotoviti sledeče: Marksizem, dosledno pojmovan, je strogi komunizem. Mislim namreč na marksizem, kakor je bil izoblikovan v prvih in glavnih Marxovih delih, zlasti v Marx-Engelsovem komunističnem manifestu. Če torej očitajo komunisti marksističnim socialistom, da so izdali pravo Marxovo vero, imajo prav. In ponesrečen je poizkus, s citati iz poznejših Marxovih del izvajati nasprotno. Zakaj Marx ni svojih glavnih del naravnost nikoli zatajil. Citati dokazujejo k večjemu, da Marx včasih na podlagi samega samega — nima prav!

Boljševiki, z Ljeningom na čelu, so nedvomno prinesli v Rusijo čisto Marxovo vero. Vsak korak, vso svojo politiko, gospodarsko in kulturno, so hoteli utemeljiti in obrazložiti iz Marxovih spisov in izjav. Ali tudi Marxovi veri ni prizanesla usoda, kakor drugim veram ne. Z dnem, ko so boljševiki po carskem zgledu razgnali ustavodajni zbor, se je začel razblinjati njih komunizem. Njegovo likvidacijo je začel že Ljening sam. In začel jo je, ko je videl, da v marksistično edino zveličavno vero ne verjame, da jo celo odločno odklanja večina ruskega delovnega naroda: ruski kmet.

Ljening komunizma na deželi ni morda likvidiral iz ljubezni do kmeta. Zakaj že leta 1905 je pisal o njem: »Čeprav mala buržuazija, vendarle buržuazija.« In buržuazijo, to je treba sovražiti, trpinčiti, uničiti! Ali Ljening je videl takoj, ko je prišel do oblasti, da je nemogoče izvršiti samo del komunističnega programa proti volji kmetov. Dne 17. februarja 1919 je že priznal: »Povedati je treba, da so že zdavnaj objavljeni odloki glede državne razdelitve živih ostali mrtve črke, kajti kmetje ne dajo ničesar za papirnati denar.«

Ko pa je Ljening rekel A, ni mogel zamol-

čati B. Likvidaciji komunizma na deželi je sledila ona v mestih. Ko je videl, da se komunistična politika ne obnaša, jo je vrgel čez plot in postavil na njeno mesto novo ekonomsko politiko (»nep« po začetnicah), in pripustil je kapitalistični obrat v trgovini, v mali in srednji obrti. Pa tudi ta »nep« se je kaj hitro preživel, kajti zunanjemu kapitalu se ni zdel dovolj zanesljiv. Zato govore danes boljševiki že o »neopep«, to je novi novi ekonomski politiki. Merda dočakamo še kak »necnepnep« ali »neoneonep«, dokler ne vstane pogumen mož, ki si bo upal imenovati stvar pri pravem imenu in izvedel likvidacijo komunistične oblike v prid novi vsebini.

Da pa so se mogli boljševiki v Rusiji sploh vzdržati, zato je bilo poleg takojšnje likvidacije komunizma na kmetih najbolj odločilno dejstvo, da so dejansko prevzeli in izvršili program socialnih revolucionarjev: kmetu zemljo, ki jo obdeluje, razdelitev veleposestev. Mimo tega so se seveda posluževali starih trikov vseh vladajočih razredov: kmet naj ima samo petino tiste veljave, kakor mesni delavec. Zato so določili, naj pride v mestih že na 25.000 volilcev en sovjetski poslanec, na deželi pa šele na vsakih 125.000.

Razume se, da trajno ruski kmet s tem ne more biti zadovoljen. In obrisi bodoče borbe za oblast se kažejo že danes na obzorju. Sence te borbe padajo tudi na srčiti boj, ki se vrši med zastopniki reakcionarnega boljševiškega režima, ki ga zastopa Trocki, in med novimi ljudmi, predstavljanimi po Stalinu, ki jim gre praksa nad okostenelo teorijo, življenje nad programatično publico. In zmaga Stalinova nad Trockim, to je zmaga kavkaškega kmeta nad židovskim žurnalistom, zmaga zdravega kmečkega razuma nad priganjaškim zajedavcem, zmaga ustvarjajočega duha nad nerodovito dogmatično rabulistikom.

V tej borbi zmaguje ruski kmet. Ker pa je še danes polovica rodovitne zemlje v Evropi v njegovi posesti, bo pomenila njegova zmaga tudi osvoboditev zapadnoevropskega, torej tudi našega slovenskega kmeta.

Trocki in tovariši imajo gotovo prav: Stalinova zmaga označuje konec komunizma. In Stalin se ni prav nič obotavljal, izvajati posledice iz tega spoznanja: zato je poslal vse nepoboljšljive komuniste v Sibirijo.

Kakor je bila francoska revolucija, ki ni samo osvobodila lastnega meščanstva absolutizma in fevdalizma, ampak poglajala tudi celokupno evropsko meščanstvo v borbo za oblast, tako tudi ruska revolucija ni osvobodila samo lastnega kmeta, temveč je dala tudi mogočno podnet celokupnemu kmetsekm gibanju. Povsod v Evropi nastopajo zemljedelske stranke z določno izraženim gospodarskim in socialnim programom. To gibanje se nahaja danes nekako v položaju, v katerem je bilo tovarniško delavstvo pred osvojenjem prve internacionale, le da predstavlja veliko večjo miselno in gospodarsko silo.

Med tem pa, ko gibljejo daleko in globoko-sežna gibanja večino slovenskega delovnega ljudstva, živi naše razumništvo v najmračnejšem političnem analfabetstvu. Borbo med vladajočimi sovjeti in njihovo opozicijo, ki je načelnega zgodovinskega pomena, mu prikazuje njegovo časopisje kot nekako osebno spletkarjenje za vladna korita, menda po jugoslovenskem vzorcu. Ni pa ga bilo, ki bi razluščil jedro stvari in nam podal bistvo slovenskega socialnega in narodnega vprašanja, vprašanja malega kmeta in delavca na deželi. Preveč je živel ta — čeprav dostikrat dobromisleči razumnik v oblakih raznih tujih velikomestnih označnic, da bi mogel videti skoja megle utrip našega slovenskega življenja.

Prepeluh ima zaslug, da nam je podal oris tega problema obenem z opisom kmečkega gibanja v vseh važnih evropskih državah. Pisatelj je izčrpal obsežno strokovno literaturo. In tako bo tudi tisti, ki mu problem ni ravno tuj, našel v knjigi stvari, prav tako nove, kakor zanimive. Dr. M.

slovenska opera Smetanova Prodana nevest. Zvečer ob pol 20. uri pa se vprizori Kalmanova opereta »Grofica Marica« v običajni zasedbi. — Drama ponovi popoldne ob treh mladinsko predstavo »Pepekko«, ob 20. uri pa Shawovo »Kandido«.

»Danes homo tič« se vprizori v soboto kot ljudska predstava pri znižanih cenah. Glavni vlogi igra g. Rogoz, poleg njega nastopajo še gg. Lipah, Kralj, Drenovec, Škrbinšek, Plut, Jan, Sancin, Košič, Jerman, Cesar, Povhe, Medven in Smerkolj. Zenske vloge pa igrajo: ga. Balatkova, Rakarjeva, Juvanova, Wintrova, Medvedova, gdč. Vida in Mira. Pri predstavi sodeluje orkester muzike dravske divizijske oblasti.

SESTAVA ČLOVESKEGA JEZIKA ALI SPLOŠNA ETIMOLOGIJA.

Z razlago geografskih in osebnih imen. I. del: sprošna pravila in razlaga lastnih imen. Sestavil Eng. Rakovec, Boštanj ob Savi. Samozaložba. Cena 30 Din.

Težko vprašanje sestave človeškega jezika je predmet te zanimive knjige. Kaj pomenijo naše besede in kako so sestavljene? Pisatelj preiskuje bistvo posameznih glasov, pravila spreminjevanja njihovega, zvezo raznih korenov in najgloblje pojme, ki jih izražajo besede. Neustrašeno gre po povsem novih potih in odkriva tajne naših besed in zametuje marsikatero priljubljeno staro razlago. Pride do originalnih zakonov o ustroju vseh jezikov. In to je prava filozofija, ker ravno v govoricu izraza duh svoje pojmovanje o svetu. Koga ne bi zanimalo pogledati v skrivnostno delavnico našega uma? Ves ustroj jezika, se da zvesti v čudovit organičen sistem. Ene besede se izvajajo iz drugih. In na podlagi teh najdenih zakonov preide pisatelj na razlago lastnih imen, geografskih in osebnih, katere nam toliko nejasnost navidezno kažejo. S pomočjo najdenih pravil chvlada pisatelj na zelo enostaven način vse ogromno polje teh geografskih imen hribov, voda in mest, nazadnje tudi osebnih imen. Na koncu knjige so tabele ali pravzaprav vzor besed po glavnih pojmih razvrščene. Kdor bo čital uvod, temu se bo šele odprlo zanimanje za problem jezika, ki pa nam ne bo tako kmalu popolnoma jasen.

Knjiga se dobi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani ter v drugih večjih knjigarnah Slovenije in pri avtorju v Boštanju ob Savi.

SPORT.

Pri olimpijskih igrah vodi Amerika. Pri osmih olimpijskih igrah od l. 1896 naprej so si priborile Združene države Amerike nič manj kot 102 zmagi, na katerih je vdeleženi v celoti 60 lahkoatletov. Na drugem mestu je Anglija z 18 zmagami in 16 zmagovalci pred Finsko, ki izkazuje 14 zmagovalcev s 25 kolajnami. Četrto mesto je zasedla Švedska z 8 olimpijci in 11 zmagami, dočim zavzema 5. mesto Kanada s 5 zmagovalci in 6 kolajnami. Francija je zmagala trikrat, Avstralija, Južna Afrika, Grška, Norveška in Ogrska po dvakrat, Italija pa enkrat z enim zmagovalcem, ki je pa 3 kolajne odnesel.

Bokserke vesti. Španski borec Paolino je v Mehiko city knock-out potolkel Čilenca Romero Tojas in si priboril latinsko-amerikansko prvenstvo. Zanimiv boj je gledalo 40.000 navdušenih gledalcev. — Jack Dempsey je izjavil boksmanagerju Tex Rickardu, da mu je njegov zdravnik prepovedal vsako nadaljno boksanje, ker se mu je bolezen na očeh poslabšala.

KRATKE VESTI.

Italijani so začeli z izgradnjo pristanišča v Draču. Stroški so preračunjeni na 32 milijonov lir.

Zaradi iredentističnega delovanja kardinala Szarejdyja je vložil posl. Hrušovski interpelacijo na čehoslovaškega zunanjega ministra.

Mon. Marmaggi, bivši papežev nuncij v Pragi, se po izjavi dr. Beneša ne vrne več v Prago. Njegova afera je likvidirana.

Sedemurnik nameravajo sovjeti zopet odpraviti, ker mu še Rusija ni dorasla.

NAZNANILO.

Prišel sem obratovati na parni žagi v Trnovem (Ljubljana, Jeranova ul. 14) ter sprejemam razni les v žaganje po zmernih cenah. Priporočam se zlasti lesnim Irgovcem

MATKO CURK, MIRJE 1-3.

Stoletnica smrti velikega španskega slikarja Goye. (Prva slika je portret po slavni Lopezovi sliki, druga pa rojstna hiša velikega umetnika.)

VEČNA URA.

»Če bi vedeli, koliko ljudi pride k nam s trditvijo, da so rešili problem večne ure — perpetuum mobile...« mi je dejala ena izmed vcdilnih osebnosti ženevske urarake šole ter manifestirala pri tem previden skepticizem za vse take iznajdbe. Tudi za iznajdbo mladega švicarskega inženjerja Jeana Leona Reutterja, kateremu se je posrečilo po desetih letih truda konstruirati uro, o kateri misli, da je z njo rešil problem, ki ga skušajo rešiti razni znanstveniki že stoletja zama. Električne ure, ki ga skušajo rešiti razni znanstveniki že stoletja zama. Električne ure, ki gredo do 400 dni niso nikaka posebnost več. Toda 400 dni je prav majhen del večnosti. Reutterjeva ura bo šla večno, vsaj v kolikor je sploh mogoče vporabljati izraz »večnost« za človeško delo. Kot metorično silo je vporabil Reutter redno kolebanje temperature in zračnega tlaka. Te izpremembe povzročajo gibanje valovite kovinske doze aneroibarometra. Ker pa je gibanje metalnih sten doze in s tem producirana uporabljiva energija minimalna, je moral reducirati iznajditelj za pogon ure potrebno silo na minimum. To se mu je posrečilo: Za pogon njegove ure je potrebna samo tisočinka sile, ki je potrebna za navadno uro. Kolesje, ki ga goni vrteče se nihalo, je shranjeno z metalno dozo vred pod hermetično zaprtim steklom. Na metalni niti viseče nihalo se obrne enkrat v minuti. V metalno dozo prihaja zrak od spodaj po posebni cevi. Izpremembe sten metalne doze gonijo vzvod, ki prenaša gibanje na kolesje. Na kakšen način, seveda tu ni mogoče povedati, to ržume samo strokovnjak. Kolesje je pod hermetičnim steklom pred prašenjem popolnoma zaščiteno, vsled česar ure tudi ni treba mazati z oljem. Material se v doglednem času ne more obrabiti.

Iznajditelj je prepričan, da bo šla njegova ura takorekoč večno. Prvi eksemplar, ki ga je konstruiral gre že od 11. septembra. Ali je Reutter s tem problem rešil? Skeptični strokovnjaki bi utegnili dvomiti. Odgovor more dati samo ura. Pustimo jo torej, da naj gre — recimo vsaj eno generacijo.

Najvarneje in najugodnejše se nalaga denar pri pupillarnem zavodu, ki obstoji že 64 let

CELJSKA MESTNA HRANILNICA

V CELJU, KREKOV TRG (v lastni palači pri kolodvoru)

Prihrankom rojakov v Ameriki, denarju nedoletnih, ki ga vlagajo sodišča, ter naložbam cerkvenega in občinskega denarja, poveča posebej pašnjo.

Za hranilne vloge jamči poleg premoženja hranilnice

ŠE MESTO CELJE

s vsem premoženjem in vso davčno močjo.

Hranilnica daje posojila na zemljišča, po najnižji obrestni meri. Vse prošnje rešuje brezplačno.

Charlie Chaplin.

14. poglavje.

»Lov za zlatom.«

Ko je bil film »Javno mnenje« končan, si je Chaplin za nekaj časa odpočil od trudapolnega dela. Govorilo se je v javnosti, da ima za bodočnost najrazličnejše načrte. Eni so pravili, da hoče igrati Hamleta, toda Chaplin je pmladi leta 1924. sklenil, da bo sniml film o najdbi zlatih rudnikov v Klondyku. Začel je študirati film »Lov za zlatom« (The Gold Rush), za katerega je rabil nad leto dni, da ga je dokončal.

V njem je hotel prikazati brezmadežni sneg. Alaske, lačne karavana pustolovcev in sanjačev, revežev od vseh štirih strani sveta, ki jih je obsedla samo ena misel: kopati zlato in obogateti... Vidimo jih kako stopajo drug za drugim v dolgi vijugasti črti po pobočjih gora, kjer tvorijo samo redke smreke ali črne skale temne lise v brezkončnem snegu... Težka je pot. Eden ali drugi pade, ne da bi se le za hip ustavil korak karavane, ki valuje kot človeška gosenica. Med njimi stopa Charlie, revež med reveži, tudi obseden od velike iluzije. Tudi na tem potu se ni ločil od svojega polcilindra in svoje palčke, čeprav nosi na rami lopato, s katero misli dvigniti v zemlji ležeče zaklade... Čisto sam koraka svoja pota. Loči se od velike množice ter pleza po gorgvju vedno dalje. Hiti mimo medvedjih brlogov, ter nikako ne slutiti, velikanske nevarnosti, v kateri se nahaja. Kot otrok veselo skače in se spušča po snegu dokler ga slednjih ne zaloti strahovit

snežen vihar, ki ga vprav nosi naprej in prinese do koč ubeglega zločinca, Blacka Larsena, ki je velikan in obenem nevarna oseba. Nastane vprašanje ali ga bo surovež ubil ali poglal iz koč. Ne zgodi se ne eno ne drugo, kajti v koči išče tudi slučajno zavetja drug iskalec zlata, dobrodušni velikan Mac Kay. Med njim in posestnikom koč pride do boja, v katerem zmaga Mac Kay in tako je tudi Charlie rešen.

Lakota mori te tri možake, ki srečkajo, kdo naj gre iskat živil. Srečko potegne Black Larsen ter odide. Charlie in Mac Kay ostaneta v koči, a strašno trpita vsled mraza in lakote. Obema se začne že blesti. Macu se dozdeva, da se je Charlie spremenil v pečeno piščeto ter ga hoče pojesti... Charlie pa vidi v svoji vročici, kako kuha usnje enega svojih čevljev ter si ga pripravi za kosilo. Ko prikipi sila na vrhunec, pride do koč medved, ki ga ustrelita in s tem sta rešena.

Nato odideta obadva možaka vsak svojo pot. Mac gre v svoj rudokop, Charlie pa proti najbližjemu mestu. Bilo je eno tistih malih mest, v katerem so prebivali samo divji in sircvi možje, ki so pili, pili in plesali po »salonih«, medtem ko so se vršili zunaj v snegu krvavi boji in pokali samokresi. Charlie stoji v »Salon Monacoe«, na katerega reklami stoji napisano »dancing girls«. Charlie gre boječ med hrumečo množico in začne opazovati lepo plesalko Georgio. On je mnenja, da se mu smehlja, toda ta njen smehtljaj ne velja njemu, temveč lepemu atletu Jacku. Da tega velikana malo razdraži, Georgio enkrat noče plesati z njim, temveč se zavrti z

Charliem, ki je ves blažen od sreče in se kar ne more obvladati: postavi se Jacku po robu, ga azziva, in je mnenja, da je s tem premagal. Odide iz plesne dvorane ponosnih kerakov kakor španski bikoborec, ter odnese s seboj raztrgano Georgijino fotografijo, za katero je njegovo ubogo srce vzplamtelo. Posestnik nekega rudokopa sprejme Charlieja v službo, da mu straži njegovo hišo. Charlie ima čisto slučajno velikansko srečo, da Georgija stanuje v njej. Pride s tremi prijateljicami, ter celo objubi Charlieju, da pride k njemu na božični večer na obisk. Charlie je te sreče kar pijan tako nori in skače ves navdušen, da Georgio ki ga vidi, misli, da je zblaznel. Z navdušenjem pripravi vse potrebno za svojega gosta, ter ga pričakuje. Ura za uro preide, toda Georgio ni od nikjer. Charlie zaspi in sanja o vsej sreči, ki jo je pričakoval oni večer. Nato odide nazaj v salon ter se v njem najprej dolgočasji v svoji melanholiji. Tedaj pa pride Georgio, in vidi vse priprave za božično večerjo ter ugane, da jo Charlie ljubi.

Naslednji dan povleče Jack Charlieja ter ga spravi na napačno sled za Georgio. Mac Kay pa išče Charlieja, kajti v svojem zadnjem boju z Larsenom, ki si je skušal prisvojiti njegov zlati rudokop je izgubil spomin ter ni mogel več najti pota do svojega zaklada. Edino Charlie ve za to pot in zato hiti Mac Kay za njim, dokler ga ne dobi. Ker se pa Charlie upira in noče iti z njim, ga ta s silo povede seboj ter mu hoče dati polovico zaklada.

Toda tako naglo ne prideta do zaklada. Strahovit vihar odnese njih kočo na rob pro-

pada, a — sreča v nesreči — razkrije jima vhod v zlati rudnik. Charlie postane tako multimilijonar. Vrne se nazaj v civilizirane kraje, se elegantno obleče ter se luksuzni kabini odpelje na potovanje v Evropo. Istočasno je da istem parobrodu plesalka Georgio, ki se revna vrača v evropsko domovino. Casniški poročevalci prosijo Charlieja, naj se obleče v obleko rudarja in on jim rad ustreže. Ko gre čez krov, ga slučajno pomotoma aretirajo, ker je policija mnenja, da je poznik brez karte, ki se je utihotapil in ki ga iščejo. Toda miss Georgio, ki ga je spoznala, a ničesar ne ve, da je obogatel, mu hoče pomagati ter se ponudi, da plača zanj prevoz. Charlie razvidi iz tega, da ga ljubi in tako si lahko misli, da se bo poročil z lepim dekletom, ki jo ima tako zelo rad...

To je suhoparno ogrodje tega filma, v katerem je Chaplin z nedosegljivo umetnostjo pokazal, da je resničen pesnik, a tudi globok mislec. Prava pesem je na primer ples kruhkov. Dva kruhka natakajna na vilice plešeta s pomočjo premikanja Charliejevih rok ples klasične balerine in s tem je najbolje dokazal Chaplin, da je nedvomno velik umetnik.

Slika tudi kaže v pestri množici pustolovcev in deklet ves narod onih, ki so zbežali iz domovine, ter se podali v daljni svet iskat sreče. Najboljše jih lahko študiramo v salonu o polnoči, ki oznani novo leto, ko star Irlanec zajoje davno pesem iz domačije, v kateri se zrcali vsi domotožje in obžalovanje vsega tega, kar bi bili lahko ti ljudje imeli v življenju. (Dalje prih.)

Specijalna mehanična delavnica

za popravilo vseh sistemov pisalnih, računskih, razmnoževalnih, kopirnih strojev ter blagajen. Popravila se izvršujejo najsvetneje in po konkurenčni ceni.

LUD. BARAGA - Ljubljana, Šelenburgova 6/1. TEL. F. 2980.

Od dobrih so najboljši

Šivalni stroji in kolesa

znamke

GRITZNER in ADLER

za dom, obrt in industrijo.

NOVOST! Šivalni stroj kot: Damska pisalna miza. — Samo pri

JOSIP PETELINCU LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika ob vodi

Pouk v vesenju brezplačen.

15 letna garancija.

Tudi na obroke.

Celjska mestna hranilnica v Celju razpisuje službo

uradnika

popolnoma izvežbanega v vseh strokah hranilničnega poslovanja.

Lozinoročno pisane, s potrebnimi podatki in prilogami opremljene prošnje se sprejemajo do

20. svečana 1928.

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z. o. z., Ljubljana nudi

najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

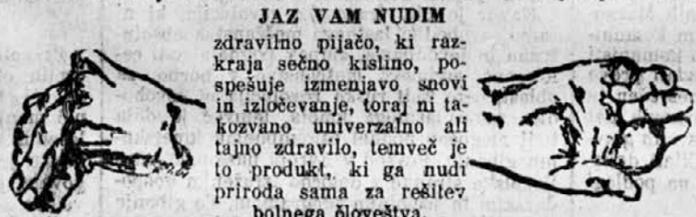
Zahtevajte ponudbo. Telefon št. 2269.

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadst.

Se li želite znebiti Vašega revmatizma, gihita?

Trganje in zbadanje v udih in sklepih, otekli udje, poškodovane roke in noge, trganje, zbadanje in krčenje mišic v raznih delih telesa, čisto tudi slabost oči so pogosto posledice revmatizma in bolezni kosti, ki se morajo odstraniti, ker bi sicer bolezen še bolj napredovala.

JAZ VAM NUDIM

zdravilno pijačo, ki razkrajja sečno kislino, pospešuje izmenjavo snovi in izločevanje, toraj ni takozvano univerzalno ali tajno zdravilo, temveč je to produkt, ki ga nudi priroda sama za rešitev bolnega človeštva.

DAJEM BREZPLAČNO VSAKOMUR NA POIZKUŠNJO!

Pišite mi takoj in dobili boste pri mojih, v vseh deželah obtoječih skladiščnih popolnoma zastoj in franco enkratno poskušnjo skupaj s poceno razlago. In tako se boste sami uverili o neškodljivosti tega sredstva in o njegovem hitrem delovanju.

August Märke, Berlin-Wilmersdorf, Bruehsalerstrasse No. 5, Abt. 334.

SALDA-KONTE, STRACE, JOURNAL, ŠOLSKE ZVEZKE, MAPE, ODJEMALNE KNJIZICE, RISALNE BLOKE ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH

KNJIGOVEZNICA

K. T. D.

V LJUBLJANI, KOPITARJEVA ULICA 6/II.

Širite "Narodni Dnevnik"

MALI OGLASI

Za vsako besedo se plača 50 par. Za debelo tiskano pa Din 1.—.

Šivilja,

dobro izurjena, išče službe. Gre šivati tudi na dom. — Naslov v upravi lista.

Drva - čebin

Wolfova 1/II. - Telef. 2056.

Proda se

lepa, srebrna, starinska moška verižica in ura, primerna za narodno nošo. — Natančneje se izve v upravi lista.

Maks Rostanjevec

dvorni svetnik (fi ančni) v pokoju naznanja, da je otvoril pisarno za finančne zadeve vseh vrst v Ljubljani, Gledališka ulica št. 7, II. nadst.

TISKARNA 'MERKUR'

Trg.-ind. d. d. v Ljubljani

se priporoča za tisk vsakovrstnih tiskovin za trgovce in urade.

KMETSKE HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Račun pošilna hranilnica št. 14.257. reg. zadr. z nom. zav. Brsojavke: "KMETSKE DOM". Telef. št. 2847.

V LJUBLJANI -- Tavčarjeva (Sodna) ulica št. 1, pritličje.

DAJE: Posejila na vinkljah, proti poročili ter za stavi promitnih in vrednostnih papirjev ter dovoljuje kredit v sakočem računu pod najugodnejšimi pogoji. OBRSTUJE VLOGE: na knjižice št. 6% brez odpovedi. Večja stalne vloge in vloge v tak. računu po dogovoru. PRESKRBUJE: Kavelje, linice, srečne in vrednostne papirje ter črke in tabacnice (nakazila) na druge mesta. URADNE URE: Vsak delovnik od 8. do 12. v, in od 3. do 4. v.